

ኦምሬ

ፍትፍት ኸና ቀጣሪ

“Lakkii Saroota tana Dhoorkaa ...”

Pedestrian walkways in Ethiopia

ቆይታ ከተፈጣሪ ፊክም ዳይሬክተር ኸና ተዋናይ ጋር

ቁጥር 4

መስከረም 2013

4

ዕድ

17

ኸንግዳ

7

ፊያ

18

ኪን

9

ፈታ ብዕር

22

ፍክሰምና

14

የኔታ

26

ጋጣ

መከሰከት - አምፊ

ነበደ

እንኳን አደረሳችሁ !

አዲስ ባመት የአዲስ የህይወት ምዕራፍ ጅማር
ነውና እኛም ከአዲሱ ባመት በትጋት ከከውጥ ክንሰራ-
ቃል እንገባኝ፡፡

ካከፈው ባመት ምን ታዘብን ሰንክ፡ -

የ' ያ ትውልድ' አባዛት ብዙዎቹ ያከፈ ዘመን
የወህኒ ቤት ታሪካቸውን ሲተርኩ፡ ሰው ነሞት ወዲህ
ሰው ሆኖ እርቃኑን የሚገኘው ወህኒ ቤት ነው ይካኩ፡፡
ኅበዝ የነበረው ወህኒ እርቃናችንን አካላት ያሳያል
ወይ? ከመንግስታዊ ውሳኔ እና ተቋማዊ ሰንፈት
እስከ ግልጽ ሰጥቶብኝ እና ጽንፍ አክባ ግዜኝን
አካላት ያሳያል?

ግን ምን ተማረ? ምን ተማረ?

የያዝነውስ ባመት፡ -

በቅርቡ የትምህርት ተቋማት ይከፈታሉ ተብሎ
ይጠበቃል፡፡ ያከፈውን ሞት እና ግጭት የሚገልጽበት፡
“ ወንድማማችነት፣ እኩልነት እና ነጻነት ” እውን
ይሆኑ ዘንድ ምኞታችን ነው፡፡ እርግጥ ነው የተማረ
ሰው ጠያቂ ነው፣ የወገኑ ጉዳት ይገደዋል ነገር ግን
የትምህርት ተቋማት ከባድነታቸው መዛና የከባቸውም
የሚባል ጽኑ እምነት አሉ፡፡ የአንዱ ጉዳት የሁኑም
ነው፣ ማንም ስደተኛ የከም ሁኑም ሆነረ ነው፣
በየትኛውም የሀገሪቱ ጫፍ የመኖር መብት አለው፡፡
ከሁኑም የትምህርት ተቋማት ማህበረሰብ እንደአምፊ
መጽሔት ይህንን መከሰከት እናስተካክፋለን
“Waan akka sirratti ta’u hin
barbaanne namarratti hin raaw-
watin. ”

“በእንተ ካይ እንዲደረግ የማትፈልገውን በከካው ካይ
አታደርግ፡፡ ”

መከካም ቆይታ!

መከካም አዲስ ባመት!!!

አዘጋጅ

አዘጋጅ

ተስፋ ብዙወርቅ

ግራፊክስ ዲዛይን

የማህበራዊ ሚዲያ ዘዋሪ

ዮናስ ሞሐመድ

አዲተሮች

አየራሳኬም መስፍን

ደራራ ከተማ

በዚህ ያግኙን -

Email:-amphimagazine8@gmail.com

Telegram:- Amphi

Instagram:- @amphimagazine

Fb:- Amphi Magazine

Twitter:-amphimagazine

Mob:- 0935440749 , 0923507547

5G AND IT'S ECONOMIC IMPACT

Eyob Mersha

5G is the 5th generation of mobile network. A significant evolution of today's 4G LTE network. 5G has been designed to meet the very large growth in data and connectivity of today's modern society. The Internet of Things (IoT) with billions of connected devices and tomorrow's innovations. 5G will initially operate in conjunction with existing 4G networks before evolving to fully standalone networks in subsequent releases and coverage expansions. Though 5G systems were expected to be in the market by the end of 2019, it's still not launched and available in the market due to the current pandemic COVID-19. The key enhancements are land line placement and more advanced antenna technology.

In addition to delivering faster connections and larger bandwidth, its very low latency (fast response time) makes it unique and advantageous than the previous generation of mobile networks. Latency is the time taken for devices to respond to each other over the wireless network. In comparison with 3G networks which had a typical response time of 100 milliseconds and 4G is around 30 milliseconds, 5G will be as low as 1 millisecond. This implies that 100 times and 30 times faster than 3G and 4G respectively. When we look into downloading speed, 5G's downloading speed is 10GB per second which is more than 60-fold of that of 4G which is 140Mb per second. When we interpret this in our day to day life, it means using a 5G network we can download a 3-hour 1.2GB HD movie as the speed of eye blink. However, to download this much capacity movie using 4G it takes several minutes assuming that the connection is very strong. With 3G network which has a downloading speed of 14MB per second at most, requires much more time than the fore mentioned mobile network technology to download the same capacity digital file.

5G will enable instantaneous connectivity to billions of devices, the Internet of Things (IoT), and a truly connected world. It will provide the speed, low latency, and connectivity to enable a new generation of applications, services, and business opportunities that have not been seen before. Massive machine to

machine communications, Ultra-reliable low latency communications, Enhanced mobile broadband are the three major categories of use of 5G. Massive machine to machine communications also called the Internet of Things (IoT) that involves connecting billions of devices without human intervention at a scale not seen before. Due to this benefit of 5G, our cell phone will enable us to communicate with our home appliances like refrigerators, laptops, desktop computers, washing machines, lights, smart TVs, security cameras, dishwashers, thermostats, and kitchen appliances without our interventions. Humans will become much more surrounded by network operated devices have ever seen before. Ultra-reliable low latency communications mission-critical including real-time control of devices, industrial robotics, vehicle to vehicle communications and safety systems, autonomous driving, and safer transport networks. Enhanced mobile broadband providing significantly faster data speeds and greater capacity keeping the world connected. New applications will include fixed wireless internet access for homes, outdoor broadcast applications without the need for broadcast vans, and greater connectivity for people on the move.

5G will enable the connection of billions of devices for our smart cities, smart schools, and smart homes, smart and safer vehicles, enhance health care and education and provide a safer and more efficient place to live. New and Emerging technologies such as virtual and augmented reality will be accessible by everyone. Virtual reality provides connected experiences that were not possible before. With 5G and VR you will be able to travel to your favorite city, watch a live football match with the feeling of being at the ground, or even be able to inspect real estate and walk through a new home all from the comfort of your couch. It enables us to use highly efficient machines virtually through cloud computing. For example, if the project we are working needs a highly efficient computer with high data and graphics processing speed, we just use such a computer found in Europe or America virtually using cloud computing with the aid of this instantaneous and super high

speedy network. All artificial Intelligent (AI) that needs high-speed connection, low latency real-time data processing will flourish and come to existence due to the help of this 5G mobile network.

Initial 5G services commenced in many countries in 2019 and widespread availability of 5G is expected by 2025. The prime benefits of 5G devices will be significantly faster speeds in data access, downloading, and streaming content. Besides, 5G devices will have increased computing power and make use of the lower latency, meaning that the devices will enjoy virtually instantaneous connections to the network, as well as greater connectivity when on the move due to the use of advanced antenna beam steering.

The massive demand for efficient and reliable communications systems has motivated researchers and network designers to study communication systems that operate in the microwave and millimetric wavebands. This is due to congestion in lower frequency spectrums and increasing demand for large bandwidth and high channel capacity. Thus, when 5G is fully functional in a millimetric wave bands 30GHz-300GHz. Communication systems operating in these frequency spectrums must have low propagation distance and low antenna size as antenna size is approximately 1 tenth of the operating frequency. Therefore, when 5G is fully flourished we will see so many antenna cells in our villages mounting in high buildings and towers more than ever. Due to this receiving and transmitting antenna density, our atmosphere is full of high-frequency electromagnetic radiation. Though it is not yet proved, some scientists suggest that this high-frequency electromagnetic radiation may harm the environment including human beings.

Mobile handsets, tablets, and hot spots equipped with 3G, 4G, and 5G connectivity were launched in 2019 and low latency and wide spread machine to machine applications using 5G will be developed in the coming

years. Most operators will initially integrate 5G networks with existing 4G networks to provide a continuous connection. In order to address devices and system back-compatibility, 5G networks are designed to work in conjunction with 4G networks using a range of macrocells, small cells, and dedicated in-building systems. Small cells are mini base stations designed for very localized coverage typically from 10 meters to a few hundred meters providing in-fill for a larger macro network. Small cells are essential for the 5G networks as the mmWave frequencies have a very short connection range. In many countries, the initial frequency bands for 5G are below 6 GHz (in many cases in the 3.3-3.8 GHz bands) and similar frequencies to existing mobile and Wi-Fi networks. Additional mobile spectrum above 6 GHz, including the 26-28 GHz bands often referred to as millimeter (mm) Wave, will provide significantly more capacity compared to the current mobile technologies. The additional spectrum and greater capacity will enable more users, more data, and faster connections. It is also expected that there will be future reuse of existing low band spectrum for 5G as legacy networks decline in usage and to support future use cases. The increased spectrum in the mm Wave band will provide localized coverage as they only operate over short distances. Future 5G deployments may use mm-Wave frequencies in bands up to 86 GHz.

Owing to the above description, let's address the question of why our planet economically developed and technologically advanced countries rush into embrace this mobile net-

working technology before another country. For businesses and industry, 5G and IoT will provide a wealth of data allowing them to gain insights into their operations like never before.

According to the Ericsson Mobility Report, 5G will achieve 1.5 billion subscribers by 2024, covering 40% of the world's mobile network subscriber population. Mobile traffic is expected to grow to 49 exabytes per month by 2021. Another 2017 study conducted by HIS Markit found that potential global sales enablement of 5G will be \$12.3 trillion in 2035. According to a Cisco study, by 2022 wireless networks will increase in usage by a compounded annual growth rate of 46%. Speeds will reach peaks of 10GB per second and deliver 1Gbps at 500km per hour. A new study by Accenture revealed that the U.S. wireless industry is prepared to invest \$275 billion to build next-generation wireless networks over the next 10 years. The economic impact of this investment is huge; It will create more than 3 million jobs and will add \$500 million to the economy.

Let's look at the economic impact of 5G in a single economic sector-self driving car industry. Autonomous cars and IoT devices are expected to be major revenue drivers for 5G networks. According to a 2017 study by IH

Markit, 5G networks will enable more than \$2.4 trillion in total economic output in the automotive sector, including its supply chain and its customers. 5G economic impacts in this sector represent about 20% of the total global 5G economic impact.

(Eyob Mersha, Msc, Lecturer at Haromaya Institute of Technology School of Electrical and Computer Engineering)

Pedestrian walkways in Ethiopia

Helen Tsegaye

Once my friend and I were out for shopping; I was telling her about something till I realized that she wasn't nearby me anymore. She was inside a drainage which was left open for God knows the reason. That's why I decided to tell u some things about pedestrian walk ways.

In many developing countries walking is overwhelmingly important for lower income groups. While most people's mobility in our country is walking, the consideration given to the pedestrian paths is not enough. Even though walking is the best solution for human health the walkways are not friendly. They have many risks and have no amenities like benches that attract peoples.

Pedestrian are people who travel on foot or who use assistive devices, such as wheelchairs, for mobility.

In Ethiopia, pedestrian paths are often:-
Narrow: even though the widths of the walk ways are built by the international standards some of them aren't like that. And even if they are made by the international standard that doesn't mean they can fit for our country since the number of pedestrians is high in Ethiopia. And if the path does not have enough space, the pedestrians will be forced to walk in the road ways. That most likely will cause crashes. Pedestrian injury crash accounts for 85% of total injury crash in Addis Ababa, at least one person dies and eight persons are injured everyday on average according to the police report.

Occupied by other activities: most of the sidewalks in Ethiopia are occupied by road markets, stores, bars, restaurants, etc... Sometimes "bajajs" use the pedestrian path.

Other infrastructures are placed in the path: other infrastructures like electric poles are placed in the middle of the path. Even drainages are left open in the middle of the path. Also garbage cans and trees are placed in the middle which makes it hard to use the path comfortably.

Lack of maintenance: almost all sidewalks in Ethiopia lack quality of pavements. They are not durable, easily gets crack and become useless. That's why they need maintenance that they are not getting.

Exposed for attacks (thieves): this often happen in the night time due to lack of security and street light in the path. Most pedestrians use the roadway at night for safety and end up in car accidents.

In developed countries the standard width of the sidewalks is an average of 2meters. Also in our county the width mostly used in the sidewalks is 2 and less meters, even when most people's mobility is walking.

So as an architectural student, I think much emphasis is need to be given to the pedestrian paths. And the continuity of the pathways should not be measured as a factor of the total road length and part of the mobility indicator, but it should be considered by the width of the pedestrian path and location of the path as criteria for quality path. Also comfort should be considered like, by the availability of ramps for disables or by providing amenities for pedestrians there should also be a buffer between the shops and the path. So while designing pedestrian walkways let us give priority for safety and comfort first.

(Helen Tsegaye, ASTU Architecture student)

ክትባትና የኮቪድ 19 ተግዳሮቶች

ቢረዳም የሺጥካ

በተከምዶ ክትባት አክሪም vaccine ንዋትባክ የሚጠራው ውህድ “Variolae Vaccine/ Vaccinia virus” ከተሰኘ የካሪክ ቃኔ የተገኘ ሲሆን እንደ አውሮፓውያን የዘመን አቆጣጠር በ1898 ኤድዋርድ ጆንስ በተባከ ኢንግሊዊ ተመራማሪ የተሰራውን የመጀመሪያውን የፈንጣጣ ወረርሺኝ ክትባት ተከትሎ የተገኘ ስያሜ ነው።

ይህ በ7ኛው ክፍለ ዘመን በሩቅ ምስራቅ ሀገራት የአደገኛ እባባችን መርዝ አካዝ በመጠጣት በእባባ መርዝ አማካኝነት የሚከሰተውን ሞት ከመገታት በጥንታዊያኑ የቡድህ መነሻነት እንደተጀመረ የሚጠቀሰው የክትባት ሳይንስ ዛሬ ካይ ካሳይንስና ቴክኖሎጂ ግኝቶች ጋር በመዘመን የእባባ ውሻ ክትባት (Rabies vaccine)፣ የፖሊዮ የሚያስከሰድ የኢንፍሌንሻ ሻይሪስ ጨምሮ ከ30 በካይ ክትባቶችን በማምረትም በተጨማሪ እንደሰፈሩት፡ -

በዘረመኔ ምህንድስና (Genetic Engineering) የተዋሃደውን የአረባብ ስረክት በማዛብት ከበሽታ አምጪ ጀርሞች ከተወሰዱ የፕሮቲን ኒኩኪክ አሲድ እንዲሁም መርዛማ ቅንጣቶችን በመወሰድና በመቀመጥ ከዘገየ የካቶ አምጪ ካይ ደርሷል። ክትባት በዋነኝነት የሰውነት የበሽታ የመከላከል አቅም የሚጨምር (propoyltic vaccine) እና በሽታን ከማሳደግ የሚረዱ (Theruptic vaccine) የተባኩ ውህዶችን ያጠቃልላል።

እንደ ከበሽታ/ወረርሺኝ ከመከላከል የሚረዱ ክትባቶች አብዛኛውን ጊዜ በቤተሰብ በሚከሰቱ አመጽ ባዘሆነ ሳይንሳዊ የበሽታ አምጪ ተዛዋሪያን የአረባብ ስረክት ከሚገኙ የተዳከሙ አክሪም ሙት ተዋሃድን ያቀመጣሉ። ከዚህም ይኸው፡ -

ካሳይ ከተዘረዘሩት በሽታ አምጪ ቅንጣቶች በተጨማሪ ክትባቶችን በሚፈክገው መከላከል የአፈፃፀም ደረጃ ካይ ከማቆየትና shelf life ከመጨመር የሚረዱና ምንም አይነት የመደሀኒትነት በሀሪ የካሳዊ (Ex-cipient) የተሰኘ ውህዶችን ይይዛል። ካሳይም መካከል ውሃ፣ ጨው እንዲሁም ፕሪሰርቫቲቭ የተሰኙትን ማቆያዊት ይጠቀሳሉ። እነዚህን ጥፋት ነገሮች በማዋሃድ የሚቀመጥ ክትባት አስፈላጊው የአመራረት ሒደት ውስጥ ከአክሪም በኋላ በአፍ አክሪም በመርፈ ዚወሰድ ይችላል።

የክትባት አፈፃፀምና የአመራረት ሒደት ካሳይ ከሚነሳት እንደተሞላበት በቤተሰብ ሳይንሳዊ ሒደት የተዳከሙ አክሪም የሞቱት በሽታ አምጪ ተዛዋሪያን ከጤነኛውና ተመሳሳይ ተዛዋሪ ጋር ሲነፃፀሩ ዝቅተኛ በሽታ አምጪ ኬሚካሎች (antigens) ይኖራቸዋል። ስለሆነም በጤነኛ ሰው ሰውነት ውስጥ ሲገቡ እነዚህን ህመም አምጪ ጀርሞች ከመደምሰስ በኋላ የደም ሴኬች የሚመረተውን ፀረ-ተዛዋሪያን (Antibody) በካቶ ቁጥር እንዲመነጭ በማድረግና ሰውነታችንን ከበሽታው ጋር በማዛመድ ከውጊያ ያዘጋጃታል። ይህ ያከተለው አክሪም ያካብራል ተዛዋሪያን ወደ ሰውነታችን በሚገቡበት ወቅት በቀካኩ በመከላከል ፈጣኛ በመደምሰስ ሰውነታችን ከተከያየ በሽታና ወረርሺኝ የመከላከል ሳይንስ Vaccination ሲሰኝ ውህዱም ክትባት (Vaccine) ተብሎ ይጠራል።

እንደ ክትባት ጠቃሚነቱና የጎንደሽ ጉዳቶች ነፃ መሆኑ ተረጋግጦ እንደገና ካይ ከመዋኔ ቀካኔ የማይባኩ ውስብስብ የምርምር ሒደቶች ውስጥ ያከፋፈሉ። ክትባትን ከሚጠቀሙ እንደ ተዛዋሪው ተፈጥሮአዊ አረባብና ጠባይ ከ15-25 ዓመታት ከፈጅ ከመቻኩም በካይ በመከራ ሒደት ውስጥ ከጎንደሽ አክሪም ኬሚካሎች ይኸው፡ - ከዚህም HIVና መሰከራችን በዋሲክት መጥቀስ ይቻላል። እንደ ክትባት አብዛኛውን አክሪም ካይ ከሚጠቀሙ ክትባት የተዘረዘሩትን ሒደቶችን ማከፍ ይጠበቅበታል፡ -

1. የምርምር ሒደት

የመጀመሪያው የክትባት ሚክሰብ ሒደት ካሳይ የጠቀሰናቸውን ከ2-4 ዓመት አክሪም ካሳይ የሚወሰዱ ውስብስብ የምርምር ሒደቶች ያጠቃልላል። በዚህ ደረጃ ካይ በወሳኝ የቤተሰብ ሒደት ውስጥ አክሪም የተዳከሙ አክሪም የሞቱ በሽታ አምጪ ተዛዋሪያን / ቅንጣቶች ተወስዶ ከካቶ የጤና እንክ የማይደርግ በሽታ-አምጪ ኬሚካሎች (Antigen) ይዘጋጃል።

2. ቅድመ ክሊኒካል ሙከራ (Pre-clinical trial)

በዚህ የሙከራ ደረጃ ካይ ቀደም በምርምር ሒደት የተዘጋጀው በሽታ አምጪ ኬሚካሎች (Antigen) በቤተሰብ ውስጥ በጥንቃቄ በአደገ ሴኬች አክሪም አይጥና ጥንቅቄ በመሰላሰብ እንደሰሳት ካይ ይሞከራል። በዚህም የእንደሰሳት ተዋህድን የመደምሰስና ፀረ-ተዛዋሪያን ኬሚካሎችን (Antibodies) የማመንጨት አቅም ተጠንቶ የሰው ሴኬ ካይ ያካቸውን አፈፃፀም ከመገመት እንዲሁም ደህንነታቸውን ከማወቅ ይወካል።

3. የክሊኒካል ሙከራ ሒደት (Clinical trial)

I. አሳይ የክሊኒካል ሙከራ ሒደት (phase 1) አክሪም የክሊኒካል ሙከራ ሒደት የመጀመሪያውን በሰው ሴኬ ካይ የሚደረገውን የሙከራ ሒደት ያካቸዋል። በዚህ ሒደት ውስጥ ከ20-80 በጎ ፈቃደኛ ሲካተቱ ቀካማውም የክትባት ደህንነት ከሚረጋገጥ የሰውነትን የመከላከል መጠን እና ሒደት ከመገኘብ ነው።

II. ዳግማዊ የክሊኒካል ሙከራ ሒደት (Phase 2) በዚህ ደረጃ ካይ ክትባት ከአሳይ ክሊኒካል ሙከራ ሒደት ሰፊ ባከመክሮ በመቆየት የሚቆጠሩ በተከያየ የአደገ ክሊኒካል ውስጥ የሚገኙ በጎፍቃደኛ ካይ ይሞከራል። በዚህም የክትባት ደህንነት የአወሰደ መጠንና መንገዶች ይጠናካል።

III. ሳይላዊ የክሊኒካል ሙከራ ሒደት (Phase 3)

ከተሳካ የዳግማዊ ሙከራ ሒደት በኋላ በሽታ የሚቆጠሩ በጎ ፍቃደኛ ክትባት ይወሰዳሉ። በዚህ ደረጃ ካይ የክትባት ፈጣኝነትና ጥቃቅን የጎንደሽ ጉዳቶች ይጠናካል።

4. የምርትና ሽያጭ ፍቃድ ማግኘት/Approval and licensing

ይህ በተከያየ ሒደት ውስጥ ያከፈ ክትባት ከተሰራበት ሀገር የምግብና መድሃኒት ቁጥጥር ባከሰከጣን እና የባክም ጤና ድርጅት ከምሳኔ በአሜሪካ ክፍል (Food and Drug Administration) የመድሃኒት ምርትና ሽያጭ ማረጋገጫ ፍቃድ (Biological License Application) ማግኘት ይጠበቅበታል።

5. ሽያጭ

በክትባት አምራች ካምፓሊዎችና በሀገራት መካከል በሚደረግ ስምምነት መሠረት የክትባት ምርትና ሽያጭ ይካሄዳል።

የኮቪድ 19 የክትባት ተግዳሮቶች

እንደ አውሮፓያን የዘመን አቆጣጠር በደሴምበር 31/2019 በቻይናዊ ውሃን ከተማ ተቀስቅሶ በማርች 11/2020 ዓ/ም በባክም ጤና ድርጅት በአደገኛ ወረርሺኝነት የተፈረጀው የኮቪድ 19/ዓብክ ነገር ካይሪስ በያንዱ ወር 28 ሚካሮን ህዝብ አጥቅቶ 1 ሚካሮን የሚጠጉትን ከሞት ዳርጓል። ይህ የSARS (Severe Acute Respiratory Syndrome) ካይሪስ ከካሪት ወፍ ነገር በሽታ ጋር እጅግ ተቀራራቢ የዘረመኔ ስድር (DNA sequence) በመያዝ መነሻ የከሸ የፖክቲካን የማህበረሰብ አፍፍርና የባክም ምጣኔ ሀብት ቀውስ ምንጭ ከሆነው ወረርሺኝ እስከአሁን ድረስ የተባከ መደሀኒትም ሆነ ክትባት ባይገኝም ከአፕሪል 2020 ጀምሮ 80 ያህል የባይቴክኖሎጂ ካምፓሊዎችና ሀገራት ከ8 ቢኮሮን የአሜሪካን ዶካር በካይ በመመደብ ከ130 በካይ ተወዳደረ ክትባቶች አስመዝገበዋል። ካሳይም ውስጥ ሰካሳ አንዱ ወደ ቅድመ ክሊኒካል ሙከራ ገብተዋል። ከእነዚህ ወር በፊት ራሺያ አገገህት ያካቸውና በሀገራት ጤና ሚኒስቴር እውቅና የተቸረው የSputnik V ክትባት ምንም እንኳን በባክም ጤና ድርጅት (WHO) እንዲሁም ኃያል ሀገራት ያካቸው የሙከራ ሒደት ይቀረጣል እየተባከ ቢተችም የካቶ ተሰራ ተጥኩበታል። አሁን ካይ ከኮቪድ 19 ፍቱን ክትባት ቢገኝከት እንኳን በብዙ ተግዳሮቶች ታጅቦ እንደሚመጣ በብዙ ተገታዊት ሲነገር ይሰማል። ካሳይም ሞኝነት የሚባሉት፡ -

1. ክትባትን አምርቶ ከባክም ህዝብ ከሚደረስ በትንሹ ከ12-15 ቢኮሮን የአሜሪካን ዶካር ያስፈልጋል። ይህም ሀገራት አሁን ከአጋጣሚው የምጣኔ ሀብት ቀውስ ጋር ታክሎ ከመከላከልና ደሃ ሀገራት ፈታኝ ከመሆኑም በካይ የካሪት ክትባቶችን ወጪ ማዘዋወር ከጠይቅ ይችላል። በዚህም ምክንያት በካሪት በሽታዎች የሚመጣው ሞት ያገቅባል።

2. ከወረርሽኝ አደገኛ ተሰራፊነት ጋር ተያይዞ የክትባት ሽጭ ካምፓሊዎችና ሀገራት መካከል የሚደረገው ስምምነት ከውክ ይከፋ ይጨታ መከላከል ስሜት ደሃ ሀገራት ይበክራ ተገጂ ይሆናል። ከዚህም በ2007 ኢንዶኔዥያ በካይተኛ አንጡር የሚሸጠውን የH5N1 ኢንፍሌንሻ ክትባት መሸመት ባከመቻካ ካሳይም ከፍተኛ ቁጥር ያከውን ህዝብ ከማጣት መገደድ በዋሲክት

የጠቀሰው።

3. ከትባቱን ወደ ተከያዩ ክፍል ባከማች ከሚድረስ የሚፈከገውን ምቹ የትራንስፖርትና የማቀዘቀዣ አገልግሎት እንደሌለበት አከራክሮና ቀደም ሲል እንደሚገኝባቸው ይነገራል። በጽንፁም ባመነ የባከም ጤና ድርጅት ሪፖርት በናረ ዋጋ ተመርተው ከነፍሱ ባከማች ከሚደረሱት ከትባቶች 50 ከመቶው ያህል መሰከር አገልግሎቶችን በማጣት ተበካኝተው እንደሚወገዱ ያትታል። በአንቅርብ ካይ ጆሮ ደግፎ እንዲኩ የባከም ሀገራት በተከይዘው ተሰሚነት ያካቸው ሀያክ ሀገራት “ቅድሚያ ከኔ!” ከሚሰኝ ስግግራትና እኔ ከሞትኩ ስርዶ አይበቀል ፈኪጥ ከወረርሽኝ መዛመት ግዜ ከመሰጥቱም በካይ ፍጥጫው በሆኒው ድፍረት ካይ ብቻ ወደሚታየው የከየከት የከትባት ጦርነት (Vaccine War) ያምራል የሚል ስጋት ይቅጥራል።

ውድ የአምራ መጽሐፍ ቤተሰቦች ሰው እንደፈጣሪ ቸርነት እንጂ በሰጠው ብዛት እንደሚይድን እንደሚሆነውን የገቢው -19 ወረርሽኝ በማጥቀስ በአዲሱ ባመነ ፈጣሪ መከራውን ዜና እንዲያሰማን

እየተመኘው ከጤና ሚኒስቴርና ጤና ባለሙያዎች የሚሰጡትን መከከልና መሻገሪያ ባከመዘናጋት እንተብር ዘንድ እያሰሰብኩ ተሰናበትኳል። ቸር ያቆየን።

(ቢሂያም የሺጥካ በአ.አ.ሳ.ቴ.ዩ የኢንዱስትሪያል እና አካባቢያዊ ባዮቴክኖሎጂ ድህረ-ምረቃ ተማሪ)

“Lakkii Saroota tana Dhoorkaa ...”

Dajanee Gaaddisaa

Bara durii.... Bara duriiti jedhama Jaarsa tokkodu Saroota Ollaa isaanii jiran yeroo wal lolan taajja-ba jedhama. Maarree jaarsi kun Akkaataan wal gaarreeffachuu saroota kanaa waan itti hin tolleef Namootan “Maaloo Saroota kana addaan dhoorkaa booda yoo wal miidhan l’jolleetu walitti darbaa” jedhee kadhata. Akkuma jaarsi jedhe takka turtee saroonni miidha walirraan gahuu jalqabde, inni miidhame iyyuu jalqabe, inni miidhe fokkoruu, dhaadachuu, oftuluuu, jeekkaruu jalqabe... jedhama. Garee saroota miidhamees aaruu, gadduu, haaloo qabachuu... eegala. Oolee bulee dubbiiin jabaachaa dhufe. Dubbiin sarootaa gara l’joolleetti warraa abbaa sarootaa walitti fiduutti ka’e. Akkuma jaarsichi sodaatee ture l’joolleen balaa sarootaatiin wal lolan wal miidhuu, wal balleessuutti ka’an. Kan kana dhagaye jaarsichi Ollaa sun “lakkii ijoollee tana dhoorkaa Dubartii Walitti fiddii” jedhee Kadhachuu eegale. Wanti jaarsichi jedhe hin hafne, miidhaan ijoollee haadholii ijoollee wallolchiisuu eegale. Kanaaf immoo sababa kan ta’e miidhama ijoollee isaanirraa balaa Sarootatiin gahe ta’uusati. Dubartoonnis akkuma jaarsichi ollaa sodachaa ture Lola cimaa olloota isaanii waliin jalqaban. Jaarsichi olla kana dhagahe ammas warra naannotti dhaamsa biroo

dhaammate. Maaloo Dubartoota tana dhoorkaa Dhiira (abbaa manaa) walitti dabarsitii jedhee kadhachuutti ka’e. ooltee bullee dubbii jarsichaa hin hafnee, dhirsi (dhiirri) haati manaasaa jalaa midhamte lolaaf warra ollaarratti banuutu dhufe. Kun akkuma uumamuma ilmaan namaa ta’e haadha manaa nama jalatti tuquun tuffii waan ta’eef, “Kan dubartiin ergite du’a hin sodaatu” akkuma jedhamu, Dhiironni walitti darban. Jaarsichi olla kana dhagahe ammas irra deebi’ee “Maaloo yaa biyyaa Jara kana (Dhiirota) addaan dhoorkaa gosatu walitti darbaa” jedhe akkuma baratame kadhachuu eegale. Akkuma sodaatame kan jedhan hin hafne dhiironni walitti darban wal miidhanii gosti walitti darbu dhufe. Gaafa gosti walitti darbu jaarsichi olla ammas dubbii kana hammeenya isaa hubachuun biyyatti iyaachuu jalqaban. Maaloo yaa biyyaa Gosa kana dhoorkaa biyyatu walitti darbaa jechuun kadhata. Kan sodaatan dhufuunsaa, kan dhalate guddachuunsaa hin hafu akkuma jedhan, biyyi walitti darbe. Biyyatu wallole: Lubbuutu darbe, uumamatu weerarame. Balaatu biyyatti bu’e. dubbii kana ilaaluuf jaarsonni biyyaa bahanii araaraf yoo taa’an dubbiiin

kun dhumuuf rakkise. Dubbii kana hundee irraa qabanii fixuuf gaafa dubbii iyyaafatan, dubbii jaarsa uummata kadhachaa ture sana bira geese. Jaarsicha jaarsummaa kanarratti affeerun dirqama ta’e. jaarsicha dubbii hiiki jedhanii gaafannaan, jaarsichi ammas akkuma duraa san waan tokko jedhe. Lakkii saroota kana dhoorkaa. Siyaasni biyya keenya amma kan natti mul’atu dubbii jaarsa kanaa waliin wal fakkaata jalqabumarraa saba-boota walitti bu’iinsaa, jibbiinsaa, qoodinsaa, hiiknu malee as naqabiin achi naqabiin amma namoonni siyaasaas ta’ee hayyoonni godhan kun waan fala ta’u natti hin fakkaatu. Fala kan ta’u Jaalala fi jaalala qofa.

(Dajanee Gaaddisaa, Dafqaan bulaa)

ወጣትነቴን ጠካሁት

ሀብቷ አገኘሁ

አንዳንዴ... ድንገት አንዳንዴ... ከጅብሆን ብዬ
አመኛከሁ። ...ከጅብሆን አመደው ነበር። ምክኒያቱም
ሁኑም ይወደኛኝ ያኔ። የከጋነት አድሚዬ ነፋ ደግ
ያክከየሁበት፤ አንድምሮዬ እንደ ነጭ ወረቀት አንዲት
ነጠካ ነጥብ እንዲህ ያካረፈበት... የዘሩብኝን ሁኑ
የሚበቅኔ ገራገር መሬት የነበርኩበት... ከጅብሆን
ይናፍቀኛኔ። ወጣትነቴን አስረስቶ... እንደከበ. ዘከራ
ተጫውቼና ቦርቁ፣ ያከ ሀሳብ የፈከኩትንና ያሰብኩትን
ሁኑ ተናግሮ በነፃነት ወደ ፈነጨሁበት ንፁህ ግዜ
ኪመክሰ መንፈሴን የሚታገኝ አንዳች አይነት ሰሜት
ይጣባኛኔ። ...አክመክሰው ነገር ይናፍቀኛኔ። ያሰብኩትን
ሁኑ የሚደረግ፣ የፈከኩትን ሁኑ የሚቻኔ፣ ያየሁትን
ሁኑ የሚያምር አድርጎ ያሳየኝን ጨርቃነቴን ሳሰብ...
ወጣትነቴን ጠካዋክሁ።
ደግሞም... አንዳንዴ... (ነብዙ አንዳንዴዎች
መነካክ) ... ባረጃሁ ብዬ አመኛከሁ። ...ደርሶ አያት
ባደረገኝ። ...እርጋታው! . . . ጆሮ ዳባ ከበሱ... የግዜውን
ብከጭኔጭ ሁኑ አይተው እንዳይሆን ሆነው ማከፋ።
: ተነቃቅተናኔ አይነት። የኑሮን ጣሰም እየመካከሱ
ሚመነገግ ብቻ።...የሰው ሰፊነት አይቶ...በእኛም
አክፈንበታኔ ትዝብት ነንፈር መሸርመም ብቻ። ...
ህይወትን ትብታሏን ፈትቶ በትዝታ መነሳክኔ ብቻ። ...
መላኩን በአንዳች አይነት ተቃምር ዘኩ... ያን ያን መሆን
ያምረኛኔ። ...ወጣትነቴ ያስጠካኛኔ።
አንድም ወደማኔደርሰበት ትካነት መሸጎጥ... ኬካም
ወደምደርሰበት ነገ መሸምጠጥ ፈክጋክሁ።

ከምን??
የዘመን ጥያቄ አክብኝ። ...ከፈታው ያከታቻክኝ ...
ከሸነመው የነበደኝ ...ካሸቀነጥረው ቅር ያክኝ
የታሪክ ንዝ አክብኝ። በሚመጣውና ባከፈው መነካክ
የሰቀዘኝ... በተሰፋና በትውሰታ መነካክ የሰነገኝ...
በታካቅነትና በመናነት መነካክ የሚያካጋኝ የዘመን
ጥያቄ አክብኝ። ...ካብራራው፣ ከተነትነው የነበደብኝ...
ከጥክው ከወረውረው አክቻኔ ያክኝ... የታሪክ ትብታብ
አክብኝ። ታዲያ ወጣትነቴን በዘመኔ ጥያቄ ዋጅቼ
ነከፍርኩት በሁከት የግዜ ማእዘናት ግራና ቀኝ
እንደሚከገኙ ንጹሕ ብንቀዋክኔ ምኑ ይገርማኔ??
...ጭራውን ዞር የሚነድፍ አባብ...ማህበሩን ቀድሶ
የሚወጣ እፋኝን ሆኛክሁ። የቀምጥበትን የሚያሰንድ
ዛር ተጠናውቶኛኔ።
. . . ወጣትነቴን ያቀጣጠው ነበረባኔ ነወጋጋኑ...
መፋጆቱ ሲያመዝን ይታወቀኛኔ። ነጩራነቴ... የሚባካ
አሳትነቴ ይሰማኛኔ። ...ነፋሱ ወዳሸው የሚያግክበክው
ሰደድ... ወዳነፈሱት የሚነፍሱ ሰነፍ ቂያ ሆኖ ቀኩብኛኔ።
: ታዲያ ፍሜን አደፋፍኜ... ምድጃዬን አፈራርኜ
ወዳደረሰኝ ከገሰገሰ ብከሚን ይፈርድብኛኔ?? .

እናም...
ግድ የከም... ኋካ የታሪክ ባከሰዳ ነምሆን ወጣትነቴን
ከነዳት። ሽምጥጥ እንደ ግራር ከጥ!! . . . ከጅብሆን
ይንሳኝ ገና አንድ ፍሬ ከጅ ነኝ! ከበኔ። . . . እድሜዬን
ይንሳኝ ትካነት ሰባ ሞካኝ . . . !! ...እኔ ከመት
ሰክህ!!።
ግደከም... እንደ ጴጥሮስ ሶስት ግዜ... ነገቶ ቀን
ሳይጨህብኝ በፊት... የከም አካውቃትም ከበኔ... በፀቱን
ኋካ ከቀበኔ።
ወጣት ሆኜ ወጣት ነክሆኑ...
ግድየከም እንደመሰሁ... ይቺ ሰጥ ነኔ ትከፍ... ብዬ በግዜ
ከረፍ!

(ሀብቷ አገኘሁ፣ሀዋሳ ዩኒቨርሲቲ ተማሪ)

Double Standard

Ta'era Fikru

"A double standard is the application of different sets of principles for situations that are, in principle, the same. It is often used to describe treatment where by one group is given more latitude than another. A double-standard arises when two or more people, groups, organizations, circumstances, or events are treated differently even though they should be treated the same way ". Wikipedia Our society's double standards with countless things are the main reason that the nation isn't as progressive as it should be. Treating the same people's, situations and things differently because we tend to relate our self's more to one group or adore the other situation is not just only a wrong doing. It is creating generational crisis and you can clearly see this thing in our country.

Article 25 of FDRE constitution states "All persons are equal before the law and are entitled without any discrimination to the equal protection of the law. In this respect, the law shall guarantee to all persons equal and effective protection without discrimination on grounds of race, nation, nationality, or other social origin, color, sex, language, religion, political or other opinion, property, birth or other status. "

Though FDRE constitution clearly prohibits differential treatments based on irrelevant discriminating criteria. The main challenges in combating double standards are that you can put legal restrictions on double standards before the law but you can't control those that remain in society's culture being deep rooted in their way of thinking. Below are some common types and examples of Double standards you commit daily knowingly or unknowingly.

Ethnicity

Ethnic Double standards exist when people are preferred or rejected on the basis of their ethnicity in situations which ethnicity is not a relevant or justifiable factor for discrimination. Especially in multi nationalist countries like Ethiopia ethnic double standards are a threat to development, patriotism and even national security. I can't give you better example than current situation of the country. When one group is touched the whole central media brags about it we mourn for days, weeks and even month. On the contrary when other groups are killed in a couple hundred no one bothers yet we all are same citizen of Ethiopia. We all know what happened in Shashemane but how many of us know, what happened in Gedio zone, the hundreds killed in Benishangul Gumuz region, the million citizens misplaced and killed in Somali region and how many lives lost in recent Afar region flood.

See after depriving an equal attention to the same manners of the same citizens, how do you expect equal love of the country and what is worse is when they fight back for equal attention and equal part taking we again label them as a racist. While speaking, writing singing or whatever in my language was forbidden yours was favored and you were treated as first class citizen and now when I fight back for equal consideration in every aspect you label me as narrow minded racist.

Politics

A double standard arises in politics when the treatment of the same political matters between two or more parties is handled differently. Now days, you can clearly see this in our countries politics. Certain group of youth from that camp want leader of this side to be jailed or executed

just because their political ideology is different and while doing so they think they are true patriots of homeland Ethiopia. They never realized that they are creating double standards and discrimination while trying to defend the same cause they are blocking from happening which is unity. John F Kennedy once said "You can't negotiate with people who say what's mine is mine and what's yours is negotiable". In anyways my leader must get justice and your leader must be executed is not acceptable and fair. Whatever the case is as long as we both are hoping for a better future discussion and equal treatment is the only genuine solution. You are not more Ethiopian and I'm not less Ethiopian. Just because I am from this ethnic group if you think I'm less Ethiopian or I'm not in a mood for unity that's pretty clear double standard. In other way just because you are from that group if I treat you as a second citizen to your home country that's also double standard.

Gender

The role that the gender of someone plays in determining people's moral, social, political, and legal responses to them has been long-debated. In a sense people don't even see Gender double standards as an actual concept happening right before them, they view it as tradition. When a woman pays for a date, she is looked upon as rude, bossy and wanting to boast of her financial independence but gentle men does always pay. When it comes to virginity, people especially men want to lose it early. When they want to get married, they look for a partner who's a virgin. A man can show how much he cares by being violent see, he's jealous, he cares. A woman shows how much she cares by how much she's willing to be hurt; by how much she will

take; how much she will endure; how suicidal she's prepared to be. Andrea Dworkin A gentleman holds the door open and pulls out the ladies chair. A real woman can cook and stays at home with the kids. A real man isn't girly or feminine while a true woman isn't masculine in anyway. In some parts of the argument it should just be common courtesy but in others its blatant inequality. I myself believe some of the differences should be as they are but let's not just inherit everything while deep down we know it's just nothing more than cultural dogma. Generally combating double standards by creating public awareness is a

key responsibility to the youth and to the educated generations of today. For our children's to live in peace full environment and develop sense of patriotism, they all should be equally treated, respected loved and adored with their distinctive identities. Let me borrow Barack Obama's speech at democratic national convention in 2004. There is no Christian state of Ethiopia, there is no Islamic state of Ethiopia, There is no Cushitic state of Ethiopia, There is no Semitic state of Ethiopia, There is no uniform state of Ethiopia, There is Federal Democratic Republic of Ethiopia.
(Ta'era Fikru, ASTU Civil Engineering Student)

Santu seera!

Daraara Katamaa

Oromoon Aadaa, Seenaa, safuu, seeraafi ittiin bulmaata of danda'ee diriire qaba. Hunduma dubbachuuf waraqaa fi qalama qofa osoo hin taane, harkaa fi sammuun naaf hin danda'u. Hanga beekumsakoo barreeffama gabaabaa Kanaan waa'ee jaarsummaa kan seeraa fi ittiin bulmaata oromoo ibsu xiqqoo dubbachuun barbaada. Jaarsummaan dhaddacha yokaan mana murti oromooti. Kana jechuunkoo jechi murti jedhu jaarsummaa oromoo ibsa jechuu miti. Jaarsummaa ani akkasitti haa ibsu malee hikaan isaa kana qofa miti. Jaarsoliin Oromoo nama wal-dhabe walitti fidanii, warra xiiqii walirraa qabu walitti araarsuun, uummanni xiqqaa irraa kaasee hanga guddaat-ti tasgabbiidhaan akka jiraatu kan itti taasisanii fi nageenyi isaanii gara fuulduraa akka mirkanaa'u kan tattaaffatan, tattaafii isaanii hojiidhaan kan itti mul'isanidha. Kanaaf immoo jaarsummaa gargaaramu. Osoo akka ammaa addunyaa irratti manni murti hin dhufiin, jaarsoliin muka odaa jala taa'anii, kan wal-holeef araara labsu, kan walitti mufatef mufii balleessu, kan haqa dhabeef haqa buusu. Jaarsummaan Kanaan qofa hin daangeffamu, kanaa mannaa, nama dhuunfaa qofa osoo hin taane, maatii-maatii waliin, gosa-gosa waliin, uummata-uummata waliin, saba isa tokko-isa biroo waliin, akkasumas biyya-biyya waliin walitti araarsuufi nagaa buusuuf shoora hangas hin jedhamne taphatu. Jaarsummaan seenaa bara heedduu qaba. Bu'aa jaarsummaa baruuf yeroo bara durii yommuu uummanni rakkoo isaanii furuuf jaarsummaa qofa fayyadamu osoo hin taane, har'a yeroo itti dimookraasiin dagaagee diriire kanatti jaarsummaan hojii nageenyaa hojjetu ilaaluun baruu ni danda'ama.

Haala amma jiru Kanaan garuu ani soda tokkon qaba;- jaarsummaa abbootii keenya irraa gara keenyatti darbe kana gara ijoollee keenyatti dabarsuuf nuti dhaloonni kun qophaa'oodhaa? Jaarsummaan karaa itti mootummaan yaada isaa uummatarratti itti fe'u ta'aa jiraa laata? Hanga barbaadamu uummata tajaajilu itti fufaa laata? Uummanni jrsummaatti of gatee haqa akka argatu yoomiyyuu amanee itti fufaa? Moo rakkoo furachuuf jaarsummaaraa garagalee akka dugda itti laatu taasisa? Kun gaaffi anaaf qofa osoo hin taane hundi keenya of gaafachu qabnu natti fakkaata! Kun ta'uu baatee jaarsummaan maqaa dur qabu dhabnaan, ijoollee fi ijoollee ijoollee keenyaaf dabarsuu kan dandeenyu seenaa qofa ta'aan soda kooti. Jaarsummaan hojii araara qofa osoo hin taane, jaarsoliin karaa itti warra guddatanii jaarsa ta'uuf deemaniif muuxannoo itti dabarsanis akka ta'en yaada. Kanaaf jaarsummaan hiikaa isaa akka hin dhabne gochuun, jaarsolii boruu uumuu dha. Kun immoo kan ta'uu danda'u waanta hunda keenyarraa eegamu gochuu yoo dandeenye qofadha. Barreeffama koo walitti sassaabuuf akka na gargaaruuf hangan danda'e walaloo gabaabduunan isiniif xumura, yoon dogongore na ofkalchaa!

Jaarsummaa
Oromoon maal dhabe, qaba waan hundumaa
Mee xiqqoo sitti hima, amma kan jaarsummaa,

Kan wal-dhabe hunda walitti araarsa, Isa haqa dhabeef haqasaa badhaasa,
Warra wal-lolanii walitti gamanis walirraa deebisa,
Isa gumaa qabuuf gumaa kennisiisa,
Maal kana qofaree jaarsummaan bu'aansaa,

Jaarsoliin oromoo odaa jala taa'an, Warri isa wal-dhabe walitti araarsan, Warra haqa dhabeef eeyyee haqa laatu,
Ijoollee isaanii isaan guddataniif aadaa dabarfatu
Amaanaa kennatu,
Garu...., hin dhabamu jaarsi, kan jaarsa fakkaatu
Jaarsummaa faarfatu,
Kan uummataaf haqaaf dugda isaa laatu,
Kan dhugaa tuffatee, dhara dudubatu,
Waan borii osoo hin yaadiin, kan har'aaf jiraatu.
Warra akkas godhan seenaan haa gaafatu!

Gorsi koo kanuma warra fakkaattaniif!!
Garu ergaan qaba warra guddataniif!

Miilla jaarsaa jala xiqqoo gadi taa'aa, Waan isaan dubbatan mee gurraan dhaga'aa!
Warroota fakkeessan xiqqoo yoo barbaadde,
yoomillee hin dhabdu,
garuu sababa isaaniin duudhaa fi seerri kee,
lafarraa hin badu!
Akkuma bara duraa, har'as ta'e boru,
Ati jaarsummaadhaan haqa kee hin dhabdu,

Kanaaf olmaa fi bultiikee haqa faana godhu!
Isa sobaa dhiisii, dhugaadhaan jiraachuuf,
mudhiikee hidhadhu.....

Santu seera!!!
Huraa Bulaa!

(Daraara Katamaa, barataa Computer Science and Engineering YSTA)

አዲስ ዓክም

ተስፋ ብዙወርቅ

መግቢያ ካይ ቆሜ ወደ ጽሑፎቼ ሳለገባችሁ እኔ በጥቁሮች መብት ተጋድኤ ውስጥ የሚመዘገቡ የፍትሕን ጥያቄ ብቻ ነው። ምን ትወዛገባክህ ካላችሁኝ ሆኑኩላችኋለሁ፤ የፍጠራም ህዝቦችን መድረሻ አክላላችኋለሁ፤ መሪዎቻችን የሚያደርሱብንንም ጭቆና ሁኔታም የማየው በፍትሕ መነጽር ብቻ ነው። ከሰው ጩኔ ከሚገባ መብት ብቻ ነው። ጥቁር ስኬታችን የጥቁሮች መብት ተሟጋች አክላላችኋለሁ፤ መሰከም ስኬታችንም የፍጠራም ጥቅም፤ እንደውም አንድ ጥያቄ ከጠይቃችሁ... ነገ ጥቁሮች ነጮችን ባርያ አድርገን ካስመሸጣችን ምን ማረጋገጫ አክን?

ጥያቄውን ከመመከስ የፈራ ካክ ይመክስ!!

የገባችሁ ወጋችንን እንቀጥቤ ሻይ፣ ቡና ወይስ ቀዝቃዛ ነገር (ከአክላላችሁ ውጪ የጫዎታው ሕግ ነው)። ከታሪክ መዝገብ ካይ 1960 በጎርጎሮስ አቆጣጠር ከብዙዎቹ የአፍሪካ ህዝቦች ከአውሮጳውያን ጨቋኞቻቸው ተካቀው ወደ ጥቁር ጭቋኞች የተሸጋገሩበት ነው። ታዲያ እስከዛሬም ያን ግዜ የአፍሪካ ነጻነት ዓመት እየተባከ ይነገራል። ነጻነት ትርጉሙ ከማይመስል ገዳይ ወደ አምሳያ ገዳይ መገከብጥ ነው እንደ? አሁንም ጠየቅኩ። እንደገና ከታሪክ እና ፎቶ ተነሳሪ ይህንን የሁኔታችንም ርዕይ ነው የተናገሩት። እንዲህ ሁከት ወጣቶች ከጊኒ ኮንጎሪ ወደ ብራሲል የሚበር አውሮፕላን ውስጥ ተደብቀው ገብተው፣ ሞተው የተገኙት አፍሪካ ወጣቶች ናቸው። ከፊላቸው ጋር የትምህርት ማሰራጀት የተሰበሰበ ፈረንሳይኛ እንዲህ የሚል ደብዳቤ ተገኝቷል።

“የተከበራችሁ አውሮጳውያን አፍሪካ እጩ ትክክል ዘንድ ደግነታችሁን እና ድጋፋችሁን እንጠይቃለን። እርዱን እጅግ እየተሰቃየን ነው አፍሪካ ውስጥ። ከህጻናት መብት ጋር በተገናኘ ደግሞ ትክክል ችግር አክ። ችግሮቻችንን ከመግደብ ያካክ ጦርነት፣ በሽታ፣ የምግብ እዋጅ እና ወዘተ ናቸው።” እያከ ይቀጥላል።

አትጠራጠር እርዳታ እና ስደት አንዳች ኑሯችንን ፈቅ አያደርገውም። አሁንም አትጠራጠር ከመሪዎችህ ከሐይማኖት እስከ ፖለቲካ አንተ በራስህ እውቀትህን አዳብረህ ሌላም ካሳለህህላቸው ማጅራትህ ካይ እንደአብሮ በቀኔ ተቀምጠው ሲጋጩህ ይኖራሉ።

እናንተ የምድር ጭቁኖች፣ ሲሻቸው ሰፊው ህዝብ ሲሻቸው ምስሙን እያኩ ወዲህ ወዲያ የሚያደርጉህን መርምራቸውና ጀርባቸውን አግኝ አክዟል እድሜ ልክህን እነሱ ሰጭ አንተ ተቀባይ እነሱ ገዢ አንተ ተገዢ፣ እነሱ አምራች አንተ ሸማች ሆነህ ገዘህ ከእነዚህ እስክትንተራስ ትዘልቃለህ።

የትውልድ መንፈስ ሸማችነት ነው ብዬ ደፍረ እናገራለሁ። አንዳች ምክንያታዊነት ርቆናል። እውቀታችን፣ ስራችን፣ ህይወታችን ከብከብ ሆኗል። ግዜን ነግሷል። እውቀት፣ ትጋት እና ጥክቀት ዋጋ አጥተዋል። አንድ ነገር እንረዳ ማንም ስኬታችን መከራከር እና መሟገት አይችልም። ወጣቶች ስኬታችን ስንል እኛው ከራሳችን መፍትሔ እናብጃ። ከተኝነት ተነስተን በትጋት እንቁም። የራሳችንን ዓክም “በወንድማማችነት በነጻነት እና በእኩልነት” እንገነባ። አረ ሰዓቱ ሄደ እንደመሸገገሁ በጊዜ ወደ ቤታችሁ ሂዱ። የሻይም የቡናውም የቀዝቃዛውም ሒሳብ በእኔ ነው። ደህና እደረ።

Unemployment

Betelhem Erdachew

The most widely known economic problems of the society are unemployment, inflation, recession/economic stagnation and government budget/ trade deficit. But we will talk about unemployment what is unemployment? Before talking about unemployment, we have to be clear with labor force or work force. It consists; all those persons who are willing to work at market equilibrium wage and who either have jobs or are seeking jobs. In modern economics we think of the population as having three components; those who are employed, those who are unemployed and the rest who are neither working nor seeking a job. The first two groups those who are employed and who are seeking job together comprise the labor force. Those out of the labor force are categorized as unable to be employed, such as student in school, housekeeping and everyone else less than ages 16 and greater than age 65.

Unemployment is a term referring to individuals who are employable and seeking a job but are unable to find a job. Furthermore it is those people in the workforce or pool of people who are available for work that does not have an appropriate job; usually measured by the unemployment rate which is dividing the number of unemployed people by the total number of people in the work force.

$UR = \frac{\text{Number of unemployed}}{\text{Labor force}} \times 100$

Labor force

There are different types of unemployment the major ones are Frictional unemployment, Cyclical unemployment, and Structural unemployment. Another add seasonal unemployment but the 3 are specific types have been identified by the economists

Frictional unemployment

It refers to workers who are in between jobs or in the process of relocating from one job to another. These workers are short term unemployed and will suffer little economic hardship from their lack of employment. Unemployment of this nature cannot be eliminated. Example: an actor or actress when the show closes.

Structural unemployment

Happens when the skills set of a worker does not match the skills demands of the jobs available or if the worker cannot reach the geographical location of a job. It can also happen when there is a technological change in the organization.

Cyclical unemployment

This is the biggest cause of unemployment that happens especially during a recession when there is a reduction in the demand for the company's products or services. These workers can be long term unemployed can go through great personal hardship.

Causes of unemployment

Unemployment is caused by various reasons that come from both demand side or employer and the supply side or the worker. From the demand side it may be caused by high interest rates, global recession and financial crisis. From the supply side frictional unemployment and structural unemployment play a great role. The impact of unemployment in the economy; the worst possible consequence of unemployment is loss of output. In other words unemployment keeps the economy inside the production possibilities curve and also unemployment causes workers to suffer financial difficulties that may lead to emotional destruction.

(Betelhem Erdachew, Harambe University College Business Administration Post Graduate Student)

ወጣት ካፈር

ተማሪ አንቀጽ

የተወከደው ከነተማ ወጣባት መካከል አንዱ ነው። እድሜው ከትምህርት ሲበቃ ሀ ብሎ ማከትም ነቁስ ቤት አቡጊዳ እስከ 12ተኛ መስመር እንዲሄድ ተወስኗል። በእናቱ በኩል ወይም አባታቱ አካላት ከፍተኛ የት/ት ተቋማትን ተቀባቀቡ። መቼም ምታውቁት ነው እኛ ሀገር ውጤት መጥቶቹን እንዲያገኙ በፍላጎት ከዩኒቨርሲቲ ብንቀር በሰፈሩ የወቅቱ የቡና ማጣጫ /የቡና ቁርስ/ የሚሆነው የእትዬ እገኤ ልጅ የምበርሰቲ (በአያቱ አጠራር) ወደቀ፤ ድሮም እሱ ሲያውደክድክ ነው የሚውቀው፤ አዩ እሱን ጥሩ ልጅ ነበር ምን ዋጋ እኩወ ይህን ሰው ሲበካሽ ቅራራ አይወጣውም የሚሉት ግሳዊ ሂሳቦች ናቸው። ልጁን/ልጅቷን ጠጋ ብሎ ችግሩን ከመጠየቅ እና መፍትሄውን ከማዋየት ይከቅ ተሰራ አስቆራጭ ቃላትን መሰንዘር ይቀናቸዋል። የደረሰውን ዩኒቨርሲቲ እና ፊኔድ ተሰማምቶ ወይም ወኪሉ ካላመለከተ እና አኩሪነቱ ፍራቻ ብቻ ብዙ ርቀት ተገዝ ይሄዳል።

ህይወት በአዲስ መክህን አሀዱ ይባላል። ከቤተሰብ ይራቃል፤ ምንም ስርተን ያፈራነው ባይሆንም ገንዘብ እንደሚገኝ እሱን ተሰማምቶ ማስተዳደር ይጀመራል፤ ከት/ት ውጪ ያኩንን ጊዜያት በፈክግነው መክህን ማስቀጠል፤ እንዲሁም አዲስ ጓደኞች ማከትም ተያይዞው የሚመጡ ኬክ አዲስ ክምጦች ሲጠናከሩ አዲስ ባህሪያት ይሆናሉ። ታዲያ ይሄ ነው መሰከኝ ከዘጠኝ ወር እርግጠኛ አምጣ ወከዳ አገዛ አሳድጋ ወይም ካገጥ፤ ይመርብኝ ከጠጣ፤ እዚህም እዚህም ብል ማን አኩብኝ ሳይሁ ያሳድገኝን ወከዳች ውከታ የምንረሳው። ምን ያህል እድክኛ እንደሆነን ከማወቅ የሚበካው የሚጠጣው አጥቶ ረሀቡን ከማስታገስ ችፍቱ (ቤንዚን) የሚሰብ ልጅ በየጎዳናው ማየት አይጠብቅብንም። ገና ከጨቅካኑ በእንተ ማርያም ፣ ስከ እግዚአብሔር የሚቤ ድምፅን እየሰሙ እ/ር ይሰጥላቸዋል፤ ሲባል በወከዳቸው ፊት ከይ መስማቅን እንዲሁም ያደጉ ህፃናት መሆን የከብንም። ህዚና የአሁኑ፣ የትኩንትናን አዙሮ ከማስታወስ እና የነገን አማካሪ ከማየት፤ አመላከኛ ከማገናኘት ካልሆነ ትርጉሙ ከቆነጅ ስምንት ካይዘል ነው።

በአሁኑ ጊዜ ከግቢ (ካምፖስ) ከተጫሩ ተማሪዎች መሀል ስንቶቹ ናቸው ተምሮ እሱን ችሎ ጥሩ ደረጃ ከመድረሱ የሚያሳስባቸው ቤቱ ይቁጠረው። ይከቅ ስከሚያመልካቸው የእሸሽ ገዳሚ ፣ አስረሽ ምቹው ህይወት እና ፋሽን ተከታይነት እንዲሁም የጎረቤት ንዝንዝ የሚያሳስባቸው።

ከካፈ ውጭ ከሚበኩ ተማሪዎች ከሰት (ወርሃዊ ገቢ ከተባለ) የወጣ ሰሞን አንዱን ወይም ሁከቱን ሳምንት ፋሲካ ነው። መብካት መጠጣት፣ ማምሸት፣ ቺክ መጋበዝ ከቤተሰብ የተካነው ከታከሰበት ደግሞ እጥፍ ፊሽታ ነው፤ አዲስ ክብሰና ጫማ መግዛት ብሩ እስኪያከቅ የተከመደ ነው።

ታዲያ ተቋሞቹ የተቀመጠው ስታከቅ ነው ጉድ ማየት ሚጀመረው፤ ከሀብታም ልጆች ብር መበደር ወይም ቤት ደውሎ ከአሳይሙን እና ከኮፒ ብር ያሰፈከናል ብሎ ቤት ማስጨነቅ። እንዲህ ስለ ታዲያ እንደዛውም እካፈ ወጪ የሚጠይቁ ትምህርቶች መረሳት የከባቸውም።

ወደተካላንበት ታሪክ እንመለስና ይኸው ተማሪ ነው የ2ተኛ አመት የዩኒቨርሲቲ ተማሪ እያከነ ያቸው ምስኪን እናቱ ጋር ደውሎ እሱን ብር ጨርሻው ባዶ ሆኖከሁ ይካታል። ተባከረው ከወረቀት ከምን ስትክ ከኬክም አደል ስትከው እሱ ከኮፒ እና ከአሳይሙን ነው አሁን ደግሞ ፕሮክተር ግዙ ተብክናል አካት።

አከዋሽም በሰክቱ ስቂያከው ግን ሳይቆይ ነው ያሳፈረኝ። እውነት ነው ትካንት እሱን ከማሳደግ፣ እንዲያራቡ ብካ እሱም (እናቱም) ዋሽታ ታውቅ ይሆናል፤ ምንክክባት ገዢት እንደ ድንች ጨምሮ ሰርቃ ከሆነ ይቸካል ግን ያን ሁከ ፍዳ በክታ ካሳደገችው ወይም ካሳደገው እናትና አባት ባክተገባ ነበር።

ከራሳችን በካይ ሲከፋን ሲደካን፤ እኛ ምን እንደሆንን ሳናውቅ ስንደበር የምታውቀንን እናት እኛነታችንን ከመገንባት መኩ ጊዜዋን ሰጥታ ደፋ ቀና ካከችበት የባደድ ቋንቋ ጠርቶ ማታክል ባክተገባ ነበር። እሱ ዛሬ ችሎ ፕሮክተር (የዶሮም ተቆጣጣሪ) ከሚከው እንግዚዝኛው ይከቅ ሳይኖራት ወከዳ፣ አብክታ እዚህ ያደረሰችው የእናቱ ጥበብ በበከጠ ነበር።

ትርፉ መካከጥ የሆነን ስራ ሰርቶ ከመንፈራገጥ አንደኛውን አሰርተን ክብም፤ ገንዘብም በ20 አመት ብናደርግ ምንኛ በካትን። ምንክክባት ተቸግራም ተበድራም ያንን ገንዘብ ትክክል ይሆናል ግን ብሩ ምን ካይ ከውክ ነው? ከሱስ ወይም ከክክባኬ ቦታ መዋያነት የዘከከ ትርጉም ከሚያሰጥ የወከዳችን ፊት ከሰው ማሳጣት፤ ልጅ ተራብ፣ ከጓደኞቹ አንሰብኝ እያከች ተጨንቃ የምታድር እናትን መከድ አይደለምን?

በስተመጨረሻ ከዩኒቨርሲቲ ተመርቆ ይወጣል እሱንም በመኃል ካክተጫረ (ካክተባረረ) ነው። ይሄ አገልግሎት ካይ እንዲከው ሲቆይ ባህሪ ይሆንና በተሰማራንበት መስክ አብሮን ይጓዛል ጊዜም ይጓዛልና ትዳር ይዘን በተራቸን ወከዳ ሆነን ተረካቢ ትውክድ እናፈራኩን። እዚህ ቦታ እስከንደርስ ድረስ የእናትና የአባቶቻችን ውከታ ምን ያህል እንደሆነ መረዳት ያቅተናል። የወንዶችን ባካውቅም ሴት ልጅ ወከዳ ስታሳድግ ነው የእናትነት ፍቅር የሚገባት ይባላል።

ታዲያ እንደተረቱ በ40 አመት ከሆነ ክብ የምናደርገው ከካፈር ወጣትነት በምን ተከየን? ያንን ሁከ ጊዜ ከድተናቸው ከሚናወቀው ባደድ እቃዎች እና ባደድ ሱስ ተገኝ ሆነን ከርመን የኋላ ኋላ መጨማት። በአጠቃላይ የዚህም ወጣት ህይወት ተመሳሳይ ነው። ቢያንስ ሳይረፍድ ተረድተናቸው ካሰቡት እና ካሰቡኝን ቦታ በቅቶ መገኘት፤ ቢበላ ደግሞ ካሰቡን ቦታ በክጠን ተገኝተን ቢደሰቱ እና ቢመርቁን ብዙ ማትረፉ ዞሮ ዞሮ ከኛው ነው። የበኩትን ሀቅ ከመከድ፤ ካፈር (ከሀዲ) ወጣት ከመሆን ቸሩ እግዚአብሔር በምህረቱ ይሰውረን ብዬ አበቃሁ። መጨውን አዲስ አመት ከመጣብን መክት አሰክፈ በሽታ፣ ሰካም ማጣት፣ ከፍቅር ርሀብ ሰውሮ እንዲሁም የባሰ እንዲመጣ ሆኖ ፈጣሪ በጥበቡ እቅፍ ድግፍ አድርጎ ያሻግረን።

ተማሪ አንቀጽ
ሀዋሳ ዩኒቨርሲቲ

ነበድ

የአምራ አዘጋጅ ተስፋ ብዙወርቅ ከተዋናይ ነብዩ አንድረስ ጋር አጭር እና ምጥን ያካትቱ ቁይታ አድርገዋል። ነብዩ አንድረስ ከአዳማ ሳይንስ እና ቴክኖሎጂ ዩኒቨርሲቲ በ2010 ዓ/ም በሚካኒካል ምህንድስና ተመርቋል። አሁን በፊልም ስራ ካይ ተሰማራቶ ይገኛል። መከሃም ንባብ ።

አምራ ሲባል ምን ትዝ ይልባል?

አምራ ሲባል ምን ትዝ አይከኝም ተስፋዬ ካሉ ብርድ ካይ ቁጭ ብኩን ምናየው፣ እርስ በእርስ እየተፈታተኩን ምናመኸው፣ ሀፍ ካይፍ እና ጂሊ ቀኖች ምናከብረው ነገር ፣ እራ ብዙ ነው የአምራ ትዝታው።

ተፈጣሪን ብዙዎች ተመልካቾች አከተረዱትም እስኪ ቀክል ባከ መኘገድ አብራራው?

ተፈጣሪዝም ማከት በአጭሩ አንድን ከሰተት እየሆነ ወይም እየተከሰተ ወይም ደግሞ እንዲከሰት አድርጎ ትክክክኛ ባህሪውን ስክረኛት አድርጎ ደርሶ ወደ ፊልም መከወጥ ማከት ነው።

የአማርኛ ፊልም ካይ ብዙ ትችቶች ይቀርባሉ። አንተም የፊልም ኢንዱስትሪው ውስጥ ነው ያካከውና ምንድነው ያከው ችግር ትካክህ?

አማርኛ ፊልም ካይ ያከውን ችግር ከመናገር አቅሙ የከኝም ፤ ግን ጥሩ ፊልም ከመስራት ትክቁ ነገር ስክረኛት እና ከስክረኛቱ ጊዜ እንዲሁም ነብር ሰጥቶ የሚያስፈልገውን ነገር ማቅረብ ይመስከኛል። ያን ካደረክ ቆንጆ ፊልም ትሰራክህ ከስክረኛቱ ተገዥ ሁን አከቀ ከዛን ቆንጆ ፊልም ሰርተህ ታስጨበጭባክህ።

የደረጃ የተቋማዊ አሰራር የከምና የፊልም ሙያተኞች መብታቸውን ከማስከበርና እና ሙያውን ከማሳደግ ምን አይነት ማህበር ያስፈልጋል ትካክህ?

የፊልም ፖሊሲ ያስፈልገናል።

አንድ አዲስ የኢትዮጵያን ፊልም የሚያሳድግ ስራ እንደተጀመረ ሰምቻለሁ። ስራው ምንድነው? ባከቤት ሆኖስ ሚያንቀሳቅሰው ማነው?

Arkwood የአንካይን ቻናል ሲሆን በኢትዮጵያ ፊልም ፕሮዲውሰሮች ማህበር የተከፈተ ሲሆን ስራውን ሲጀምር ሁኑም ባከሞድ ፊልሙ አንካይን ካይ በተባበሩ መጠን የፕሮሰንት ተከፋይ ይሆናል። ይህ ደግሞ ባከሞድ ያከፍረው ተጠቃሚ ያደርጋል።

በመጨረሻ ከነምጋስ ተማሪዎች በተከይም የጥበብ ዝንባሌ ካካቸው ምን ሀሳብ ታካፍካቸዋል?

የጥበብ ዝንባሌ ካካቸው ወንድሞቼ እና እህቶቼ አንድ ነገር ብቻ ነው ምክቸው የእውነት ፍካኔት ካካቸው ተስፋ ሳይቆርጡ ፎክስ አድርገው ይዋጉ . . . ያንን ካደረጉ ምንም ነገር ከመፍጠር ምንም ነገር አያቆማቸውም።

እናመሰግናለን

ይህን ቃከመጠይቅ አቅርባችሁ ለከጋባዮችሁኝ ነኩብ እመሰግናለሁ

ወረርሽኝ፣ ዘመን፣ ፍቅር በ ‘Love in the time of Cholera’

በትንሳዔ ዘርፉ

ነካኩምቢያዊው ደማም ብሰረኛ ጋብርኤል ጋርሺያ ማርኩዌዝ ተወዳጅ ልቦናው መሰላቸውን አንዱ Love in the time of Cholera ይሰኛል። በዚህ መሰላቸው ውስጥ በሃገር አቀፍ የካህናት ወረርሽኝ (Epidemic) መሆኑ ተወልዶው ገርምሰውና ገዢው ስለሚያገኙት ሁኔታ ገደብ-ባህርያት በዋነኛነት ይተረጎባል። በተደካደክ የሁኔታዎች ነፋስ በማይበቃነት ፍቅር ኑሮ ውስጥ በሚኖር አፍቃሪ ህይወት ውስጥ በአንድ የሰው ሕይወት ቁመት ሽራነት ነቅኝ ግዛት ተከቅቃ ወፊ ቆመች የምትክ ሀገርን ወረርሽኝ እየተመካከሰ ደፋ ቀና ሲያብካት በደብዛባው ተሰክቷል። ጊዜውንና የሀገሪቱን ሁኔታ፣ የዘመኑን አስተሳሰብ፣ ጥያቄና ባህክ ቅጥብጭ አድርጎ የሚያሳይ ሁኔታ መሰላቸው ነው። ካህንነት የካህናት አካል አቀፍ ወረርሽኝ አንፃር ይህ ልብወከድ እንደት ባክ መንገድ የሚዘውን ወረርሽኝ ከፍቅርና ፖለቲካዊ ታሪክ ጋር አዛንቆ እንደቀነበበ ጥሩ ማሳያ ይሁናል ብዬ መርጠዋለሁ።

1) ፍቅር ታሪኩ ቅጥብ ያክ የፍቅር ታሪክ ነው። ገና በአፍሪካ ሕይወት በደህን ፍቅር የተካሄደ ብካቴና በተዋቡ ግጥማዊ ደብዳቤዎች ከራሱም ያክገባውን የፍቅር ምስጢር ከአፍቃሪው ኪያጋባ በቃካት ኪራቀቅ የሚፍጨረጨርበት፣ ከሚኖርበትና እሱን ከሸበበው ወካፊናዊ የፍቅር ኑሮ ውጭ ያክው የአውነተ አካል ካህን ጋር ሳይሆን ካውብ ደብዳቤዎች ጋር በፍቅር የወደቀች ውዳኝ በማህበረሰባዊና ኢኮኖሚያዊ የመደብ ልዩነት ሰውር እጆች ሲቀማው የሚታይበት፣ የተቀማ ፍቅሩን ከማስመከስ ውስጥ ከአንድ ምስኪን ብካቴናነት ወደ ካህናትነት የሚሸጥ ምክት ባመት ነዋ በታክቅ ሰናት ውስጥ ሲጓዝ የሚሰተዋክበት ውብ ታሪክ ነው። ይህ በከፊ ሕይወት ፍቅርን በገዛው ልቦና የካህን ብካቴና እሱን ሕይወት መባቻ በዚህች ካህናትና ልቦና መሪነት ሲገደደር ይገኛል። በታካቅ ሰናት... . ያክመታበደ... . ያክተሰፋ መቀረጥ... ያክያዳገዱ እሱን ልቦና ከፍቅሩ ግብር ይሰጣል። . . . አመሸሽ ካይ ...ከሕይወት ጀምሮ ማዘቅዘቂያ ...ያገኛታል። ...ያክ ቁጭት ያክ ስለት ያጣጥማታል ...ፍቅሩን።

*የጫርነትን ብራ ፤ ሳትከሰስ ገና የቀንሰክ ልቦና ምጥ ድጣት ስትታገኝ... የሚታደፍህው ገሃነሙ ካዳድ እንዳትገነዘብ በጨካሚ ክናድ አንገድን ፈጥሮአዊ ካህናት ግደል! ጸዳኳን አድፈንፍን ወጋጋኗን ተምትም የሽኳን ስር ካካ ካብራቂን አካትም ...በሰከመት ሰድ አካም!

(*ከኢ ካህነት)

2) የመሳሰሉ ጭብጥ የመሳሰሉ ጭብጥ ፍቅር አይደለም። በተራማጆና መጠው ምሰራባዊ አስተሳሰብና በቀደመውና በዛገው ሀገርኛ ማህበረሰባዊ ስነልቦና እና ስርዓት መካከል ያውን ፍጭት በአንድ ወጣት ፍቅር ውስጥ ፍንትው አድርጎ ማሳየት እንጂ። ከነቅተኛው የማህበረሰብ

ክፍል ተወካይ በደህ እናት የሚያደገው አፍቃሪው ፍኩረንቴና አረዛ የክፍኑን ፍቅሩን የሚቀማው በወጣቱና ተራማጆ፣ አውሮጳ ተምር በመጣው ገብ፣ ዘመናዊና መከላከያነትም ተደርጎ በተሳካው ዶክተር ጄቪናል አርቢያ ነው። ሁከቱ አፍቃሪዎች የሁከት አስተሳሰቦች ወካይ ሆነው ነው የቀረቡት። ወጣቱ ዶክተር በሃገሪቱ ካይ ከፍተኛ ጉዳት እያደረሰ ያክውን የካህናት ወረርሽኝ አውሮጳ በቀሰመው ዘመናዊ እውቀት ኪፋክም በትኩሰት ገዢበት ሀገሩ የመጣ ነው። እግረ መንገዱን በተፈቃሪው ፈርሞላና ዳዛ የፍቅር ድር ውስጥ ይወድቃል። ያክው ሀብት፣ ዝናና ተቀባይነት ደግሞ በቀካኩ በጆ እንድትገባ ይረዳዋል። እንዳልነው የሁከቱ ወካይ ገደብ-ባህርያት መሸናገፍ የአስተሳሰቦችን መሸናገፍ የሚወክል ከሆነ ዘመንኛው አስተሳሰብ አሸንፏል። የፍኩረንቴና የ50 አመት ነዋ ሀብትን ሲያመጣክትም ከዘመናዊነት ግን ፍጭም የተፋታና ከፍቅሩ የሚመጥን ሰው ሆኖ መታየትን ያክሙ ብቻ ነው። ደራሲው ታሪኩን የሚገነዝብው ከመጨረሻ ተነሳቶ ወደ መጀመሪያ ነው። መጨረሻው የዶክተሩ ሞት ነው።...ከ52 አመታት ጉዳርና ፍቅር በኋካ... አርቢያ ይሞታል።...ፍኩረንቴና... (ምስኪኑ ባክ ካየኩን አፍቃሪ) ... ጭምትና ገጠራው ከበርቱ የኋካ ኋካ የክፍኑን ፍቅሩን... የህይወት ግብ የሆነችው... መከላከል የግዙ ማድረግ ይሳካታል። ... የዚህ ቅጥብጭታዊ ቅርጽም ምንድን ነው ብካን የጠየቅን እንደሆነ ታደደ... ታምና፣ ድክ ካህናቱ ተደካደኩ የሚገዛው መጠ አስተሳሰብ አሸንፎ ቢቆይም የኋካ ኋካ ግን ወደ ቀደመው መመከስ የማይቀር እውነታ መሆኑን አየነገረን ነው።

3) ካህኑ በሰው ተነሳ? እንደሚታወቀው የግዙን ሁኔታና የታሪክ ገጠመኞችን ከታሪክ መሰላቸው በተሻከ መንገድ በመግከል ልቦ - ወከዶች የበከጠ ሚና ይጫወታሉ። ይህም እንደ ታሪክ መሰላቸው ጠቅካሚውን ሳይሆን የታሪክ ካህንነት በግዙሰቦች ህይወት ውስጥ የፈጠረውን ጫና፣ በማህበረሰብ አኗኗር ካይ ያመጣውን ከውጥና የመንገዱና ውጤት ቅደም ተከተል በተብራራና ግዛት በሆነ መንገድ ከማሳየት በመቻካቸው ነው።

አሁን ያካከበት የካህናት አካል ወረርሽኝ ጫናም የታሪክና የሰታትሰቲካስ ባከመያዎች ከሚገኙት በካይ ወደ ፊት ያስከተዘውን ጫና የክብሩ ስራዎቻችን በግዙህ የማህበረሰብ የቤት ስራ ይጠብቃቸዋል ብዬ አምናለሁ።

የካህናት ወረርሽኝ የካሪቢያን ስርጥ ሀገራትን ባጠቃበት የ19ኛው ክ/ዘመን መባቻ መቼቱን ያደረገው መሰላቸው የጊዜውን ሁኔታ ታሪኩ በሚከናወንበት ሀገረ-ካህምቢያ ውስጥ ከታሪኩ ጀርባ ክክ እንደ ፎቶ ጀርባ-ገል (background) ይህና አድርጎ ስኬታል። ከታሪኩው መጀመሪያ አንቀጥ በወረርሽኝ ምክኒያት በተራቆቱ ከተሞች፣ የወረርሽኝ ጣቢያዎችና እዚያም እዚያም በወደደቁ ፈሳሾች የተሞከሩ ጎዳናዎች እንዲሁም ፍኩረንቴና በገዛው ካይ በሚያያቸው በወረርሽኝ

ሞተው በወንዝ ካይ የሚገኝ ፋቂፋ ቆዳቸው ወደ አረንጓዴ ነት የተከወጠ የሰዎች አስከሬናች ምስክር ካይ የወቅቱን ሁኔታ አስከሬናች ይህና አድርጎ ከአክምር እንዳይወጣ አድርጎ አትሞታል። ፍቅር የነደፈው ብካቴና ራሱ ፍኩረንቴና ሳይቀር በፍቅር በተያዘበት ሳምንታት የካህናት ምክንያቶች ከፍቅር ስመመናዊ መሰከምም ጋር እንደት እንደተማሰኩበት ይተረጎባል። ያካህመው ዶክተር ንግግርንም የመሰላቸውን ጠቅካካ ሀሳብ መቀንበቢያ አድርገን ማቅረብ የምንችል ይመስለኛል።

‘All that was needed was shrewd questioning, first of all the patient and then his mother, to conclude once again that the symptoms of love were the same as those of cholera.’

.
. .

ከካኛው ህይወት በወረርሽኝ ዙሪያ የተሰራው ገደብ-ባህርያት ደግሞ ዶክተሩ ጄቪናል አርቢያ ነው። የህክምና ትምህርቱን አጠናቅቆ ወደ ሀገሩ ሲመከስ ተደጋግሞ እየመጣ ብዙ ዜጎችን የጨረሰውን የካህናት ወረርሽኝ ከተወከደበት መንገድ ከማሳየት የተነሳው በቆራጥነት ነው። ከዚህም አዳዲስና ዘመናዊ የህክምና ክምምዶችን ከመተግበር አንስቶ የከተማዋን የፍላጎ አወጋገደ እስከማሳተካክል የዘከቀ የሕይወት ክክ ጥረትን ያካትታል። ከዚህ ቆራጥነቱ ማቀጣጠያ ሆኖ የቀረበው ደግሞ እንደሱ ዶክተር የነበሩ አባቶች የካህናት ወረርሽኝ ሲሞኑ በበሽታው መሞት ነው። የኋካ ኋካ በዚህና የትውከድ ከተማውን ከማዘመን በሰራቸው ኬኩች ስራዎች በሕይወት መባቻ ከፍተኛ ክብርና ዝናን ከህዝቡና ከመንግሥት አካላት ከማግኘት ይበቃል። የሚገርመው ኬካ ጉዳይ ደግሞ ፈርሞላና ዶክተሩን የምትተዋወቀው በካህናት ተጠርጥሮ ኪመረምራት ቤቷ ሲመጣ ነው።

.
. .

በታሪኩ መቃጫም የወረርሽኝ ነገር ተመክሶ ይነሳል። የፍኩረንቴና የክፍኑን ፍቅሩን ያከረበሽ ከብቻው ከማጣጣም ያክው ፍካነት ከፈርሞላና በባኳ ሞት መንደሩና አካሉም የመሸሽ ምኞት ጋር ተገጣጥሞ በግዛ ጀከባቸው ረጅሙንና የቀናት ነዋ የሚፈጀውን መንገድ ከብቻቸው ኪሸፈኑበት ይቆርጣሉ። ሲመክሱ ግን በዘንዘብ መንገዱ ያከመንገደኛ መንዛቸው እንዳያቀርባቸው በመሰጋት መንገደኞቻቸው በካህናት የተያዙባቸው ኬኩችጃከባዎች እንደሚያደርጉት የካህናት ባንዲራን እውከበከቡ ሲጫሩ ታሪኩ ያበቃል።...

(ትንሳዔ ዘርፉ (የርሚን ዘውደ ክፍ) መቅረዛዊ ሐዋሳ የኢሸርሊቲ)

“እምነ - ፍቅር”

ዘግሪያስ ምህረቱ

ምንጭ አክባ ጠኩቴ፣
ወሰን የከሸ ፍካኅቱ፣
የት ትሆኒ መሻቱ ?

መከሰ አይቀኔ እንደምነር፤
እምነት የእውነት ፍቅር . . . ።
ጥቁር ማቅ ከብሼ፣
ካጭ አመድ ነሰንሼ፣
ባዘን ብሽመደመድ፤
በሰጣደት ብገደድ፤

ሹምሸር የሆጋ ህግ፣ ነፍሰ እንደት ሲደረግ . . . ?

በድድር መሰረት፣
ከማቆም ፅኑ ቤት
ፍቅር . . ወይስ እምነት??
ሲገኝህ እውነቱ . . . የትኛው ነሁከቱ?
. . . ይካካቂ ይሆን?
ያካንዱ እንዴ አይሆን! ?

‘ ወድሻከው . . . ’ ወድሀከው፣
ነካ ወሰን የከው!!
በቃ ከዘመት ከላድ፣ እንደ ባሕር ሞገድ፤
ብኡ እንዳይ ፈረጥህ . . . ፤
ወደት ነፍሱ ውሰጥ??

የዘመናት ነምር ከማድ፣
በእንደ ተንዶ ካይናድ፤
መወሸነት ዝም ብኡ፣
ሀሳብ ነገደብ ተፈትኩ፤
ምን ያከ መነሻ፤ እንደምን ያከ ጦስ?
አይሆኑ ማጋፈጥ አጋፍጦ መታበስ?

ወዲና ወዲያ ሀገር፣ እዚና እዛ ድንበር፣
ነይ ብከሽ ካትመጪ፤ መሪር ካትጨከጪ፤
ና ብትይ ካከዘከቅ፤ እከኝ የማተብ ሀቅ።

ፍቅርሽ ብርሃን በደኔን ሰንበውን ጠንቁኩ፣
ዝግባ የነበርኩትን ተባይ አሳከኩ፣
ማህተቤን መሸነም አቅቶኝ እያየሽ . . .
አክከሽም መቼስ
አንቺስ . . . ምን ትያከሽ ?
አንቺም ክክ እንደኔው ነሳቅሽ እንባ አከሽ!

ነክእምሮፍ እውቀት ያከፀደቀ፣
ነከቤ ፍቅር ያከጠከቀ፣
ነሕይወቱ ኑሮ ያከቀ፣
ብኩን መረን ነኝ እንዳክክ፤
እምነት እከኝ የሚከከክ።

ደግሞ . . . ከነፍሴ ነፍሰ እካት፣

በመካከኑት ክሳን እናገሯት፣
እንደሚገኝላቸው ፀናፀኔ፣ ነገቱ ነኝ የሚያባብክት።

ታዲያ ነገቱ ከብርታቱ፣
ሁከት እንድ ማግኘቱ፣
ምኑ ካይ ይሆን ነፋቱ ?

.
.
ምንድን ካይ ይሆን ህፀፀ
አከት ካይ መቅደስ ማነፀ ??

.....

(ዘግሪያስ ምህረቱ ወ . በ
መቅረዛዊ ሐዋሳ ዩኒቨርሲቲ)

ፍትፍት እና ቀሚሰ

በሙባረክ ሱክጣን

እሁድ ረፋድ 4 : 00 አከባቢ ከካንደሚኒየው ግርጌ ባከት / አፊያ ቁርስ ቤት / በረንዳ ካይ ቁጭ ብዬ በአስተናጋጂ ፈጣታ ረሀቤን እያስታገሱኩ ያዘዝኩት የሱፍ ፍትፍት ስጦባበቅ ነበር። ነጠካ የክብሱ በቀኝ እጃቸው መጽሐፍ ቅዱስን በግራ እጃቸው ቁጥጥ የያዙ ከቤተክርስቲያን የሚመክሱ ሴቶች ይታዩኛኬ።

በመሀከ ረሀቡ ሲሞረመረኝ ቅዳሜ ማታ የበካሁትን የምግብ አይነት ማስታወስ ሞከርኩ፤ በሁከት ትካፍቅ ቲማቲም እና በአንድ እንቁካፍ የታጀበ በዘይት ያበደ የእንቁካፍ ሰጪ ከሁከት ረዣዥም ዳቦ ጋር ትዝ እክኝ ጣት ባያስቆረጥምም አንድ የካጤኔት ኬኪት ረሀቤን አስታግሶ ያሳደረኝን የምግብ አይነት መተቸት ሰክፈከግሁ ወደ ሱፍ ፍትፍቱ ቀክቤን መክሰኩ። አስተናጋጂ አትታየኝም ይሄኔ እንዲ ጠርቷት ነው ሞት ይጥራውና

/ ከአፊያ ቁርስ ቤት / በስተ ግራ / በካቸው ግርሰሪ / ይገኛኬ እሁድ እሁድ መቀመጫ ቦታ አይኖርም አዳሜ ይኼን ጥሬ ስጋ በድራፍት ሲያወራርድ ካየህ በሰዎቹ አበካኬ ብቻ ምንም ገንዘብ ኪሲ ውስጥ ባይኖርህም ጥሬ የመብካት አምሮትህን ግን በነፃ ኪቀሰሱት ይችካኩ። በረንዳው ካይ ያከው ኩኒኒዳ ፊቱ ድቅን እክ የስጋ ቆራጭ ነጭ ጋውን፣ የተንዘረገውም የበሬው ሻሻ ምራቅ የሚያስውጥ ቀይ ስጋ፣ የአምፖኩ ብርሃን ተደምር ያዘዝኩትን የሱፍ ፍትፍት ኪያራክሰብኝ ሲታገኝ ተሰማኝ።

/ ሮግጥ ነው ሱፍ ፍትፍቱን ሳገዝ ይኼ ሁኩ አክታየኝም ነበር ነገር ግን ኬን እንጀራው ካይ ጀሶ እንደጨመሩ ሁኩ በርበሬውም ውስጥ ሸክካ ገባ ቢኩ ቀይ ፍርፍር አዝዜ ከምግቡ ውስጥ የሚገኘውን የባሰድ ንጥረ ነገር አስኬቼ እንጀራው ውስጥ ያከውን ጀሶ እንደሆነ ከምደናኬ ቢያንስ በርበሬው ውስጥ የገባውን ሸክካ ቢቀንሰኬኝ በማከት ነበር ሱፍ ፍትፍት ማዘዘ።

የሱፍ ፍትፍቱ ቆይታ ጥብስ ሲሆንብኝ ስራ ከምፈታ አክኩና ሴት አስተናጋጆች ከምን አጭር ቀሚሰ እንደሚከብሱና ተስተናጋጆች አጭር

ቀሚሰ ከባሽ አስተናጋጆች በሚገኙበት ካፌ እና ግርሰሪ ውስጥ ሲቀመጡ ወንበር አያያዛቸው የአፍሪካ ሀገራትን መሪዎች የሚያስንቅበትን ሚስጢር ማሰካሰብ ጀመርኩ። ከምን ድካው ግን?

የዚህችኛዋማ ከጉድ ነው እንጥረቱ የፓንቲ ቀከም ሳይቀርኩ ነው የሚታየኝ፤ እውነት ከመናገር ያንን ቀይ ጭኗን የሚመክኩት ሰው ያዘዘው ቁርስ ቆየብኝ ብኩ መናገር ይቅርና በተቀመጠበት እራት ቢደርስ ደስታውን አይችኩም ዳሩ ግን ምን ያደርጋኬ ገና ከፊትህ ቆማ ትኩር አድርገህ ማየት ከመጀመርህ ኬካኛው ተስተናጋጅ በጭብጫባ ሲጣራት ወዲህ ወዲያ ሲታርመሰምሰው ከአይንህ ውስጥ ብቻ ሳይሆን ከአይን ህኪና ፊክቅቆ ያወጣት ያክኬ ይሰማካኬ . .

. አካሄዷ ቄንጠኛ የጠርመሰ አያያዘሰ . . . አንምብሳ ስታስቀምጥ ከደረቷ ካይ ወደ ጠረጴዛው የሚያፈጡ ጡቶቹ ከምግቡ ጋር የታዘዙ አፒታይዘሮች ይመሰካኩ ያኔ ግን ቀክቤ ከሁከት ይከፈካኬ ከፊቱ በተደቀኑ ጡቶቹና አጠር ባከት ቀሚሰ ተወጥራ ወደ ኬካኛው ተስተናጋጅ የዞረች ክብ መቀመጫዋን የሚመክኩት የቤቱ ተስተናጋጅ አይን ካይ አፈጣከሁ ምናልባትም ሰብስቦ ፊክኬ ኬጣከው ሁኩ እችካከሁ።

የተስተናጋጅን ወንበር ወዳድነት ሚስጢር በራሴ ካይ ተረድቼ የአስተናጋጂን አጭር ቀሚሰ ከባሽነት የቤቱ ባክቤት ከተስተናጋጅ የአይን እርካታና ከጉራሴ ቢዝነት ማጣጣፍያ ዘዴ መሆኑ ሲገኝጥኬኝ በቤቱ በረንዳ ካይ በትኬቁ የተሰቀከው “ደንበኛ ንጉስ ነው!” የሚኬ ትሁት ጥቅስ ትዝ ሲከኝ ወዲያው የአስተናጋጂ ከፊቱ ዞር ማክቷ እና የወሰፍቱ ጫጫታ ከሱፍ ፍትፍቱ ቆይታ ጋር ተዳብኩ እንደ መናደድ ሲያረገኝ ከመጠየቅ አንገቴን አስረዝማኜ ወደ ውስጥ አጮከቁ ተመክኩትኩ ፈውስ የሆነ፣ ነደትን የሚያበርድ፣ ከዱካክ የሚያነቃ፣ ውብ ፈጣታ ከሚሰረቀረቅ ድምፅ ጋር ታጀቦ” ይቅርታ ሰካቆየሁ” አከችኝ የኔ ፍክቅክሽ ሳይበካስ ቢዋክ አክኩ ከጉራሴ ሱፍ ፍትፍቱ ደረሰ። እንብካ!

(ሙባረክ ሁክጣን፣ አ.አ.ሳ.ቴ.ዩ ተማሪ)

አምፊ AMPHI

ERMO
PHOTOGRAPHY

Ermiyas Abebayehu (ErmoPhotography) ASTU Mechanical Engineering Student

የትምህርት ጥራት ነገር በዩኒቨርሲቲዎቻችን

በበቃኩ ወቅር

ጫካን ከመመዝገብ በረዣን ወደ ማክሚን ኦፕቶኒክ ይሆን...?
በባከም ባንክ የተደረጉ ጥናቶች (ባከም ባንክ፣ 2000 እና 2004) እንደሚያመለክቱት፣ ድህነትን ከመቀነስ ወይም ሁከንተናዊ ልማትን እውነት ከማድረግ የትምህርት ጥራት ወይም ደግሞ ጥራት ያዘው ትምህርት ዋነኛ መሳሪያ ነው። ከዚህም፣ የከፍተኛ የትምህርት ተቋማት (ከሀገር ሁከንተናዊ ስድገት ጉዞ አበርክቶኪኖረው የሚችሉ የሰው ሃብት መፍጠሪያ ማህበራት ከመሆናቸው አኳያ) ጥራት ያዘው ትምህርት የሚሰጠው ወይም በሚሰጥበት አኳያን የመስራታቸው ጉዳይ ትኩረትን የሚሻ ነው። በኢትዮጵያ፣ የትምህርት ጥራት ጉዳይ የተመራማሪዎችን የሕትመት መገናኛ ብዙሃንን ወዘተ ትኩረት የሰጠ እንደነበር ማስታወስ ይቻላል (አዲስ አበባ፣ ከዚህም በፊት 15፣ 2008) < ከከፍተኛ የትምህርት ተቋማት የትምህርት ጥራት ጉዳይ ተጠያቂው ማለት? > በሚኬ ርሰስ እንዲሁም አዲስ-ነገር ጋዜጣ (ኖ ምስር፣ 22፣ 2008) < የሃብቱ ተጠያቂ የኒቨርሲቲ > በሚኬ ርሰስ ያወጡትን ያስተውሏል፡፡ መንግሥት ከዚህ ጉዳይ የሚያቀርበው መሠረታዊ ግልጽነቶች አንዱ ትምህርት እንደሆነ በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 90/1987 በመደንገግ፤ እንዲሁም ሀገሪቱ ያዘጋጀውን ባከም - አቀፍ ድንጋጌዎች (በ1948፣ በ1991 እና በ2010 እ.ኤ.አ) < ትምህርት ከሁሉም ዜጋ በተከፈለ የአንደኛ ደረጃ ትምህርት በጥራት ማደራሰብ ወዘተ፣ የሚኬትን በትምህርት ፖሊሲው ውስጥ በማካተት፣ የአገሪቱን የትምህርት ስርጭት በመዋሰስ - ሕፃናት፣ በ1ኛና በ2ኛ ደረጃ፣ በቴክኒክናውያ ትምህርት ሥልጣን እና በከፍተኛ ትምህርት በማደራጀት፣ በተከፈለ ባከም ሁከት ባሆነ ሃይማኖት ውስጥ የሰርጭት ሽፋኑን (ኢንፎርሜሽን) በማሳደግ ትምህርት ከሰብረተሰቡ እንዲደራሰብ ጥቅም እንዲሰጥ ታሳቢ በማድረግ ጉዞ የሚባል ሥራ ሠርቷል። ይሁን እንጂ፣ ይህ የመንግሥት ስርዓት በአመዛኙ ከጥራት ይከቅ ብዛት - ተኮር በመሆኑና በተከፈለ በአሰጣጥ ሂደት ዘርፈው ብዙ ችግሮች ያከብሩ በመሆኑ፣ ከካይ ያኩት የሕግ ማሰባሰቢያ ያስቀመጡትን < ሁሉም ትምህርት መስጠት ያከብሩ በጥራት ነው > የሚኬውን ግብ በማሳካት ረገድ ብዙ እመርታ እንዲከፋየ ጥናቶች ያሳያሉ። እዚህ ካይ መታወቅ ያከብሩት እንደ ኢትዮጵያ ባከም ታዲያ ሀገራት፣ የትምህርት ስርጭት ሽፋኑ እና የትምህርት ጥራት ጥምረት በአመዛኙ አኩረት አንድምታ ያዘው እንደሆነ መገንዘብ እና ማሻሻል ብሎም መቅረፍ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ማህበረሰብ እና የኬሎች የባከም ስርዓት ቀዳሚ የቤት ሥራ መሆኑን ነው። ወደ የአምራ ሴተሶች፣ ይከ ሰው፣ ከካይ ያዘው፣ የኢትዮጵያን የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ሽፋኑ እና የትምህርት ጥራት ሥራ አጠቃላይ ገፅታ፣ ጭብጥ

እንዲሁም ዳራ እንደመነሻ በመውሰድ፣ የወከቂጤ የኒቨርሲቲን (ከኬሎች የኒቨርሲቲዎቻችንም እንደ አንድ ማሳያ ኪሆን ለሰሚችሉ) ተጨባጭ ሁኔታ በአጭሩ የሚደሰስ ነው። ይህም፣ የትምህርት ጥራት ስንሰ - ሃሳብ፣ የትምህርት ጥራትን የሚገልፁ ዋነኛ ደንቢዎች እና ተዛማጅ ጉዳዮች በዩኒቨርሲቲው እንደተተካው የሚከው ካይ ያተኩራል። የወከቂጤ የኒቨርሲቲ የተቀናጀና በአግባቡ ኪተገበር የሚችሉ የውሰጡ የኒቨርሲቲ የትምህርት ጥራት ማረጋገጫ ስርዓት ከመዘርጋት አንፃር እንደተ ይገመገማል። በዩኒቨርሲቲው እየተሰጠ ያዘውን ትምህርት ጥራቱን የጠበቀ (በትርጉም፣ ኬሎችና ማሻሻያ በኩል) እንዲሆን ከሚደረግ አኳያ የዋና ዋና የባከም ስርዓት ተሳትፎ ምን ይመስላል። በተመሳሳይ መመሪያ መመሪያ መሰረት፣ በተቋሙ የሚታየ የትምህርት ጥራት ችግሮች ምንድን ናቸው? እንዲሁም የትምህርት ጥራትን በተመለከተ ከሚሰሩ ችግሮች የአንድ አንዱ ባከም ስርዓት አካል መፍትሔዎች ምን ምን ናቸው? የሚኬ ጥያቄዎች የዚህ ሰው ዋነኛ ማጠናገጫ ነበሩ ናቸው። የድርጊት - ምርምር ግኝት በአጭሩ ሲገኝ የሚከተለውን ይመስላል። አገሪቱን የሚያካማ ትውልድ የሚገኘው፣ በዋነኝነት ብቃት ባካቸው መመሪያን ከመሆኑ አንፃር ከመመሪያው በመጀመሪያ ስልጠማዊነት የሚሆኑት እንደተማሪ ፍላጎት ያካቸው መሆን አካባቸው። በመንግሥት በኩል የሚጠበቅበት አንዱ ብቃት ያካቸው ወጣቶችን መስጠት፣ ጥራቱን በጠበቀ የመመሪያ ማሠልጠኛ ተቋም ውስጥ ማሠልጠኛ ወይም ያኩትን መመሪያን ማሠልጠኛ ተቋማት ፈትሾ ከጥራት ማብቃት አከበት በሚኬ አንድ መመሪያ አስተያየታቸውን ይሰጣሉ። ይህ በአንዲህ እንደሰጠ፣ እስከሚሰጠው ሲሆን የሰጠውን ካከፍላችኋል ኬ ትምህርት ከሚሰጥና እንደሕዝባዊና ምሕንድሰና፣ አስተዳደር፣ ሳይንስ ወዘተ. ያኩትን ሲያጡ የሚመጡትን እጩ መመሪያዎችን ጉዳይ መታየት አከበት የሚኬም አከታታይ። በኬሎች መሠረት፣ የመመሪያን ተሳሳሽነት የሚጨምሩ እውቅናና ሽልማቶች ኬ አዲሳዊም ካሳይ መመሪያን የመስጠት ኬምዱ ከዚህ በፊት የሰጠ ሲሆንም ወጥ አከመሆኑ ካይ ግን ኪተሰብሩት እንደሚገባ አስተያየታቸውን የሰጡ አንዳንድ ምሳሌዎች ያሳያሉ። የተማሪዎች ቅድመ-የኒቨርሲቲ ትምህርት ዝግጅት/ ብቃት ኬካው ኪሰመርበት የሚገባ ጉዳይ ነው። በአንድ ሀገር፣ የትምህርት ጥራት ኪደጅግም፣ ኪደጅግም የሚችሉ በተቀበሉ ማከትም በተማሪዎች ነው። እዚህ ካይ የበርካታ መመሪያን እንደሚገኝ ብቁ ዝግጅት የኬካቸው (unprepared) ተማሪዎችን እንደሚያስተምሩ ነው። ከዚህም የሚያቀርቡት ሃሳብ፣ ተማሪዎች በመረጡት የትምህርት መስክ መማር መቻላቸው አካባቸው እንጂ፣ መንግሥት በምርጫ ካይ ጣኬታ መግባት የከበትም ነው። ትምህርት ጥራት ያዘው ሲሆንም እንዲተማሪዎች ትምህርቱን የመቀበል

ብቃት ከኬካቸው የትምህርት ጥራቱ የሚመዘኘው በተማሪዎች ስኬት፣ ጥራት ያዘው ትምህርት ተሰጥቷል ማከት አይቻልም ይላሉ። በኬሎች በኩል ግን ከመማር ፍላጎት ያካቸውን ተማሪዎች ተቀብከን ተማሪዎች ሥነሥርዓት ተካብረው፣ በኬሎች ተደሳችኋለሁ፣ የጤና እንክል ካካጋጣማቸው፣ ካሳካሻቸውም የሰላምን ተሰላም በመካቀቅ መኩ ጊዜያቸውን ከትምህርት ሰጥተው ተገተው ካጠኑ፣ ጤና ስለሚያሳዩ የትምህርት ጥራቱ ያደጋል። “...የትምህርትን የኢንዱስትሪ ሥራዎች እንደተገኘ የመራፍቸው እንደሆነ መቼም ቢሆን ራሳችንን አንችልም።” ከቡር ዶ/ር ከበደ ሚካኤል ፣ ጃፓን እንደሚሠራው፣ 1994፣ ዓ.ም። ሳይንስና ቴክኖሎጂ ካኬሽን በተመለከተ የተማሪዎች የተግባር ትምህርትን ከሥራቸው ቅርብ በሆኑ መደዎች ካይ እንዲያገኙ ማድረግ በአብዛኛው አገሮች እየተተገበረ ያዘ እና በአንድም አገር፣ ቢያንስ ከአንድ የትምህርት ክፍል ጊዜ ተማሪዎች የተግባር - ተኮር ትምህርት ማግኘት እንዲችሉ በትምህርት - ሚኒስቴር መመሪያ ወጥቶታል። ችግሩ ያዘው ግን፣ ከመመሪያው መውጣት ጋር ሳይሆን፣ አቅምን እና ኬሎች አስፈላጊ ቅድመገገጃቸውን ካሳካቸው ባሰጠ መኬሎች እንደተመመሪያው እንደሚፈጸም በሚመለከታቸው አካላት የተሠራ ሥራ አከመሪያ ካይ ነው። ሲኬ ከዚህ ሰው ማሟያነት በቃክ - መጠይቅ የተሰተፈ የተከፈለ ግልጽነት ያሰጠባቸው። ከምሳሌ፣ አንድ ምሽት እንደሚሆን፣ በአብዛኛዎቹ የኒቨርሲቲዎቻችን በተማሪዎች፣ በዩኒቨርሲቲው እና በኢንዱስትሪው ስም የሆነ ተግባር እና በቂ ግንዛቤ ባከመሪያ ምክንያት የተግባር - ተኮር ትምህርት ውጤታማነት እንደተጣጠመ ነው። ተማሪዎች ወደ ፋብሪካዎች ይካካሉ፣ አንዳንድ ፋብሪካዎች ውስጥ ግን ከዩኒቨርሲቲም ሆነ ከኢንዱስትሪ የተወሰኑ ባከመሪያ አጠገባቸው ባከመሪያ ተማሪዎች ግቢው ውስጥ ሲዋሰኑ ከርመው ሠርተዋል ተብሎ ማረጋገጫ ይሰጣቸዋል። የውሰጡ የኒቨርሲቲ የትምህርት ጥራት ማረጋገጫ ትግበራ ካይ ከዚህ በፊት የቆየው የዩኒቨርሲቲው ካሳደረ ሁኔታ አበረታች ቢባልም አመርቂ ግን አይደለም። የወከቂጤ የኒቨርሲቲ የሰኬት ደረጃ ከመወሰን ተጠጡ መስፈርት ወይም ዋነኛ መመዘኛ መሆን ያከበሩ ተቋሙ ያመረተው የተማሪ ብዛት ብቻ ሳይሆን፣ ጥራትን ተቀዳሚ ግብ ባደረገ መኬሎች እንዲሁም ከዩኒቨርሲቲው ተምረው በየሰዓቱ እየወጡ የሚገኙ ወጣቶች እውቀትና ካካላቸው በሚፈቅደው የሰራ መስክ ተሰማርተው በሚያስመዘግቡት ከውጥና ውጤት ነው። ወከቂጤ የኒቨርሲቲ ካይ ብቻ የሚያካጣር ባይሆንም የከፍተኛ ትምህርት ጥራትን በተመለከተ እንደ ጥያቄ ካተኩሩ ጉዳዮች መካከል አንዱ የተማሪዎች ምዘና ሥርዓት ነው። እንደ አንድ የዩኒቨርሲቲው ዲን ዝግጁ፣ በተከፈለም፣ ተማሪን ያከማውደቅ ዘይቤ (Zero Attrition Rate) የሚከውሉላብ

በአንዳንድ ተማሪዎች ዘንድ እየፈጠረ ያለው ግንዛቤ የተሳሳተ ነው። ከምሳሌ፣ <<መምህራኑ ተማሪዎችን እንዲያሳዩ መመሪያ ይከከካቸዋል፤>> እንዲሁም “ባናጠናም እናከፋኩን” በሚል ሰበብ ሳይዘጋጁ ከፈተና የሚቀርቡ ተማሪዎች ቁጥር እየበዛ እንዲሄድ ማድረጉ እንዲሁም ከመደበኛው ስታንዳርድ በታች ውጤት ያመጡ ተማሪዎችን በተመከነበት ከመምህራኑ የሚሰጡ መመሪያዎች፣ ከምሳሌ፣ “ተማሪውን እንደገና ማስተማር/መመዘን በተጨማሪም እንደ፣ “ተማሪ ተኮር የትምህርት አመራር፣ መምህራኑን መገምገም፣የመመሪያው ጽሑፍ አሠሪ መምህራኑን በተማሪዎቹ ይመረጥ፣ ወዘተ. ” የሚኩት መመሪያዎች ግሚሶቹ ተገቢ ካሉት ውጤታማነታቸው ከፈተኛ የሚገባቸው ሲሆኑ ኬኮቹ ደግሞ ተማሪዎቹ ከአንዳንድ መምህራን ጋር በነጥብ እንዲደራደሩ እና በተማሪ እና በመምህር መካከል አዎንታዊ - ርቀት መርህን ያከተሉበት የተዛባ ግንኙነት እንዲኖር በር ከፋች በመሆን ከትምህርት ጥራት የራሱ አኩታዊ

አበርክቶ ይኖረዋል ብዙው ያምናሉ። እነዚህን ችግሮች ከመፍታት፣ ዩኒቨርሲቲው ተገቢ የመንግስት ፖሊሲዎችና መመሪያዎችን ከተግባራዊነታቸው አኳያ በመፈተሽና በመተርጎም የራሱን አስተዋፅኦ ማድረግ አከበት፣ የአንድ ትምህርት ክፍል ኃካፊ ሃሳብ ነው። ኬካኛው፣ ከተማሪዎች ውጤታማነት፣ አሳታፊነትና ተማሪ ተኮር የማስተማር ሂደት ጋር ተያይዞ በሰፊ የሚነሳው በቂ የመማሪያ ክፍል አደረጃጀት (ካሳሳ ሳይዝ) ጉዳይ ነው። የካሳሳ ሳይዝን ነገር፣ ዩኒቨርሲቲው የተሻከ ተማሪ - ተኮር የትምህርት አሰጣጥ ስርዓትን ከግምት ባስገባ መክኑ ከሰራበት እንደሚገባ አስተያየቶች አሉ። በተመሳሳይ መክኑም፣ በመጠኑም ቢሆን የሚታዩ የካሳሳ ሰራሪ አደረጃጀት፣ የ<up-to-date> መሳሪያዎች አቅርቦት፣ የመምህራን የጆሮናኮች ተጠቃሚነትን ማመቻቸት/ማገዝ፣ እንዲሁም አክፎ አክፎ የሚከሰቱ የኢንተርኔት መሰረተ-ክማት አቅርቦት ተግዳሮቶች፣ በፋሲኪቲ ረገድ የተነሱ ከትምህርት ጥራት መጎደል ተጓዳኝ ችግሮች ናቸው። በአጠቃላይ፣ጥራት፣ ከአገልግሎት ሰጪ ኢንዱስትሪዎች አንገብጋቢ እንደሆነው ሁኑ የትምህርት ተቋማትም የህልውና ጉዳይነው። በሆቴል ገብቶ የተበካሸ ምግብ የተመገበ ሰው የህመሙ ተሰዕኖ አብሮት እንደሚከሰት ውሁኑ፣ጥራት የጎደለው ትምህርት ያገኘውን ተማሪም

መክሶ የማስተካከሉ እድል የመነሳሳት ነው። በመሆኑም የወከቂጤ ዩኒቨርሲቲ፣የትምህርት ጥራት ጉዳይን ከመቼውም ጊዜ በበኩል ትኩረት ሰጥቶ ከሰራበት ይገባል፣ የፀሐፊው መክሶነት ነው። አክፎረሰነትም።

(በቃኩ ዋቅሶ በወከቂጤ ዩኒቨርሲቲ የፖለቲካና ሳይንስ መምህራ - ጉባኤ እና ተመራማሪ)

What is the meaning of life?

Yafet Girum

Most of us browse and walk through life in an argument with our internal being. The being that decides what we are interested in, what we love and hate, what kind of life we intend to live, the being that provides a not so picturesque vision of our future, and most importantly, at least to the topic we will be focusing on this article, the being that decides what gives our lives meaning and punish us if we are not following through. We, as humans, have always been asking ourselves arguably the most important question, "Why am I born?" We always refer to things as having a purpose or that our life matters but we have never been able to pin down a universally satisfactory answer. As we are stuck at home, locked down away from society and normalcy, we are looking inwards to answer these existential questions that pop up in our minds and that doesn't seem to go away until a fulfilling answer is reached. And to begin plowing through the questions and try to stumble upon answers arising from our subconscious, internal being if you may, we must be able to rediscover boredom. The less stimulating our environment is, the more interested we become in what our internal being has to say. Why are we here? Is it luck? What is our purpose? Are we just numbers, like most people of the past? Are we puzzling pieces? If so where do we fit in? What is the greater picture the puzzle makes up when solved? What is it gives our lives meaning?

I have been thinking about the last question quite a lot for months, reading and researching as much as I can. Most attempts to answer the questions rose above fall into three categories which are generally aiming at one thing, eternal life. Try looking inside at your plans for the future, they are either about the relationships you wish to build which might lead to families, the path you are on regarding your work and career, or the people you want to help enlighten, the community you want to give back to. Every plan you make can be categorized exhaustively, although not necessarily mutually exclusive, to these three categories.

We will not be focusing on religion because most have, already formed, answers to the questions we are posing. Our religious endeavors are quite obvious in explaining why we are here and the inevitability of eternal life as it may heaven or hell. We will delve deep into the three categories and see why they are all attempts to eternalize our lives next time. Stay safe, Stay at home. Regards

(Yafet Girum, ASTU Computer Science and Engineering student)

መርጦ መውደድ እንጂ ወዶ መምረጥ የከም

በተኩዣን ታምረ

ፍቅርን አቅፈውት ይዞራሉ። [የታደሱት]
እነዚህ ደ/ሞ ሳያውቁት ይኖራሉ። [ያክታደሱት]
እንዳንዶች ደ/ሞ ያፈቀሩ መሰከው የይምሰክ
ተፈቃሪውን ትክብት ስር ይጥካሉ። [ቀሸሞች]
የታደሱት ከከኩች ምሳክ የሚሆኑት ናቸው። በቅን
አፍቅረው የሚኖሩ ከፍቅራቸው እስከ መሰዋወትነት
የሚደርሱት ናቸው። እኒህ <<ክብ>> ብቻ ሳይሆን
<<እውቀትም>> አላቸው። እውቀቱ ደግሞ ፍቅርን
ከማቆም ክብን ደጋፊ እንደሆነ ያውቁታል። ምክንያቱም
ክብ ይዘነ እንደት እንደሚፈቀር ካሳወቀ ፍቅርን የሆነ
ነገሩን ያስከብራል።
ያክታደሱት <<ክብ>> እያላቸው <<እውቀት>>
ይከዳቸዋል።
ቀሸሞች ደግሞ <<እውቀት>> ኖራቸውም
አከፍራቸውም <<ክብ>> ይካካቸዋል።
ያም ሆነ ይህ ፍቅር << ክብ >> የሚባል ንጹህ ማረፊያ
የግድ ይፈልጋል። ካከንጹህ ክብ ፍቅርን ማሰብ ደግሞ
የሚቻል አይደለም። እንደዚህ ግዜን ማባከን እንጂ!
የታደሱት ካከባቸው ጋር ይገኛሉ። ግን “እድል ከሰማይ
አይወድቅ!” ነገር የተመረጠት ክብል እንጂ!
ያክታደሱት ደግሞ ምን አክባቢ ከአቅመ አርባ አመት
ሲደርሱ ክብ ይገዙ ይሆናል። እነዚህ ደግሞ በወሸት
መሣሪያቸው ብዙ ባከጠባሉትን ያፈራሉ። እዚህም
እዚያም ያርፋሉ። ያገኙትን ሁኔታ ይቀምጣሉ። አዲስ
የመጣ እንኳን እንዳይቀሰማቸው ከመጣ ከኔይ ሁኔታ
የሚታይ <<መከዳት>> የሚባል ጠባሳ ጥክወ
ያክፋሉ።
ባከጠባሉቹ ደግሞ ህመማቸው አይባል ነው!
ቁሳቸው ካረቁ ይሰቀጥባል። እንዳትጠጋቸው ሁኔታ
ይገፋታሉ። አዲስ የመጣን ከመቀበል ይከከካቸዋል
መሠከሩ “እንጂ! . . . ብዙ ተጎድቶኩህ! ማመኔ
<<እንዲህ>> አድርጎኛል፤ ካከሁን በኋላ የሰው ነገር
በቃኝ . . . ” ወዘተ . . . ቅብርሶህ ምንጥሉ
የሆነ የሀዘን ህብረ ዜማቸውን ያሰማሉ። የሀዘን
ሊቃቸውን ይዘፍናሉ። ከካውን ማመን ያቆማሉ። አዲስ
ካከማፍቀር በአዲስ ካከመፈቀርም በአርጌው ካከደት
ምክንያት በውስጣቸው ከአዲሱ ፍቅር ጥካቻ ያቅፋሉ።
ባከመሰማማት የተቋረጠ ፍቅር ቢሆን እንኳን እንደ
ካከደት ያሰባሉ። ከዚያ ፍቅርን እንዲህ ካፈር ይካሉ።
ከማንኛውም ከመሃከካችን የደረሰበት አይጠፋምና
እግረመንገደን መድኃኒቱን ካረማ እንደበት ጣክ
ካድርግ። አንድ ግዜ ነው የረማ ይቀመጥሙር ወደረማ
መጣና፡ -
ይቀመጥሙሩ፡- <<መምህር ሆይ ! ፍቅርን ፈልጎ
ከማግኘት መንገዱን ይምሩኝ>> ይካካቸዋል።
ረማም፡- <<የአንተ ድርሻ ፍቅርን መፈከግ አይደለም፤
ነገር ግን ከሁሉ ጋር እንዳትገናኝ ያደረግኩኝ በክብህ
የገናኝኩኝ የጥካቻ ቅጥር ማፍረስ ነው>> ይኩታል።
እንግዳው ይህን ወግ በድርጅት ፍቅር ማጣት
ምክንያት የያዘነው ጥካቻ በአዲሱ ፍቅር እንዳንታከም
ኪያደርግ ይቻላል የሚከውን እንሳኑ ታሳየናሉ።
ይህ ማክት ደግሞ ምንም እንኳን ያክፈው ቢገዳን
የሚመጣው ጥሩ ኪሆን ይቻላልና ጥካቻን በውስጣችን
ማስቀመጥ አግባብ እንዳይሆን ያሳየናል። “ካከፈው
ይከቅ የሚመጣው ይካካል” አይደል ሚባከው?

ስከዚህ ባከፈው ህይወት ምክንያት ያደረብንን
ጥካቻ ካውስጣችን ማውጣት ከሚመጣው ህይወት
ይጠቅመናል። ይህ ያክፈው ሰው ግን ማመን
ያቆማል። ካከመፈቀርም ካከማፍቀርም ሲክ የክቡን በር
ይዘጋል። ይህ ያክፈው ሰው “ካከፈው ተማር . . .
ካከህተኝ ተማር” ሲባል ካከፈው/ካከህተኝ መማር
ይህ ይመስለዋል። . . . ግን ሰውን ማመን ማቆም
እንደት ካከህተኝ መማር ይሆናል? . . . ሰውን
መውደድ ማቆም እንደት ካከፈው መማር ይሆናል? .
. . . (እዲያ . . . መማር ይህ ከሆነ ዘካከም
አከሚን ደደብ ደንቆር ሆኜ ክቅር!)
ከማውቅ ከማውቅ ከሆነ አከማውቁን ካውነት ይበቃኛል።
. . . ደግሞስ ካውቀው አከማውቅ እራሱ ማውቅ
አይደል! (አይ ነን! . . . እንዳንደ ትፈካሰፍ የክ!)
አከማውቅ ግን ካፋቱ ፈጣሪን ከማየት የመመኘትን
ያህል ይከብዳል። ይህ በእንዲህ እንዳክ <<በፊ
ወከደ!>> እስከሚከት የሚደርስ አከማውቅ ደግሞ
ከሁሉ ነት ተራ ያወጣል። የአስምር ቅጣምነትን
ይፈጥራል።
አከማውቅ ፡ አስምርህና ክብህ ምንጫቸውን የተከያየ
ያደርጋል። ስትጎዳ ጥካቻን ብቻ እንደታሰብ ያደርጋል።
አከማውቅ ፡ ዝናም እንዳጣ ሰጌረዳ ካረቅ አይተውህ
እንደታሰብካቸው ያደርጋል። በተከደ በተከደ ፍቅር ካይ
ሲሆን አከማውቅ የክብ ህመም ይሆናል። በተከደ በተከደ
መፈቀርን አከማውቅ።
ተራቱስ ቢሆን “አከማውቅ ደፋር ያደርጋል” አይደል
ሚከው? . . . እንዲያ ሲባል ሰምቼ ፣ ግር ብኩኝ፣
ጣዞብኝ . . . ተራቹንም ተራቹንም እርግፍ አድርጌ
ነበር። ግን የጊዜ ሀያልነት ይግረምህ ሲከኝ ደርሶብኝ
አከማውቅ ደፋር እንደሚያደርግ አየሁት።
ደግሞ ይድረስህ እንጂ ማታየው የከም/ ነ። ሁኔታም
በራስህ እስኪደርስ ነው። ሁኔታም ስትቀምጥህ
ነው ጣሰሙን ምታውቀው። ሁኔታም ስትቀምጥህ
ነው ምሬቱን ምትረዳው። ምሬቱም ጥፍጥፍናውም
ስትቀምጥህ ነው። ብዙሃኑ ጥፍጥፍናውን ቢፈልግም
መሬቱ እንዳይገኘውም ብኩ ግን መቅመስን መፍራት
የከበትም። “ገነት መግባት ይፈልጋል ግን መሞት
አይፈልግም” እንደሚባከው ማክት ነው። ምክንያቱም
ገነትን (ማ/ ናት እንሳ?) ከተመኘህ መሞትን መፍራት
የከብዘም። ያኛን ስፍራ ከተመኘህ ሞትን መቅመስ
እንደሚያስፈልግ እውኑ ነው።
ፍቅርንም አቅቤ ከመዞር ፡ ምቹ የሆነ አፍቃሪና
ተፈቃሪ ከማግኘት መቅመስ ያስፈልጋል። ማፍቀርም
መፈቀርም። ማፍቀርን ሳትቀምስ ፍቅርን ካየትም
አታመጣም። ስከዚህ በ <<ንጹህ ክብ>> እና
<<እውቀት>> ማፍቀር አከብህ። መፈቀርም ካየትም
አይመጣም። አፍቃሪ ስትሆን ነው። በዚ ሁኔታ ጊዜ
ደግሞ ምርጫ የሚባል ነገር አክ።
ካፈቀረ ወዲያ ግን ምርጫ ሚባል የከም። ጫወታው
ከጀመረ በኋላ ምርጫ የከም። ምክንያቱም በር ካገቡ
በኋላ አያንኳሉም። ከጀመረው እንጂ!
በመሃልም መቅመስ የከም። ቀምሼ ካጣመ እቀጥካኩሁ
ሚባል ነገር የከም። ቀምሼ ካከጣመ እቀጥካኩሁ ሚባል
ነገር የከም። ካከጫወታው በፊት ነው መምረጥ። መርጦ
መውደድ እንጂ ወዶ መምረጥ የከም! . . . [አንተ
ሞኝ አሁንም መፈካሰፍ ይቃጥላል?]

ምክንያቱም ፡-
“ . . . እያየ ነው መውደድ
. . . ኋላ ከመሞረድ ” . . . ይባል የክ? . . .
(መኩቀን መከሰ)
መርጦ መውደድ ነው። እኔያ ግን የወደዱትን
እንደምርጫ መቀበል ነው። ቢያንስ እሱ አይከፋም።
ከክፉ አይሰጥም። ከካ ቢቀር አፍቃሪም ተፈቃሪም
በከካ ምርጫ እንዲገቡ ይረዳል። ግን ወደህ ተካተህ
አንተን መሳይ እንዲሆን መፈከግ አይነጥፍም!
. . . እንጂ ብርሰ አንጥፎ ወረቀትን ሳፍ ብኩ
እንደመጨቅጨቅ ነው።
ያከማውቅ ነገር ሆኖ ግን ብዙሃኑ ወዶ ነው
ሚመርጠው። መርጦ አይወድም።
ይወዳል . . .
ይወካል ፡ ያድራል . . .
ይግባባል ፡ ይተዋወቃል . . .
የሆድ የሆድ ያወጋል . . .
የክብ የክብ ያወራል . . .
ካከህ ሁኔታ መሳት በኋላ የሚወደውንና የሚጠካውን
እየከየ ሲመጣ አብር መሆን ወይም መከያየት
ወደ ሚባል ምርጫ ይገባል። በሚወደው እሱ የው
እያክ የሚጠካውን የራስ ስሜት ብቻ በመክተል “
እንደ/ ኔ ” ካከሆነ የሚባል ዜማ ያወጣል። አፍቃሪው
ተፈቃሪውን እንደ/ ኔ ካከሆነ ይካል። እኔን
ካከመሰክነው ወርድ ካራሉ አይነት ይዘፍናል። በአፍቃሪው
ተፈቃሪ የነበረው አፍቃሪም አፍቃሪ የነበረውን ተፈቃሪ
እንደ/ ኔ ካከሆነ ይካል። ካከነት አንድ ይሰማማል።
ከመቶ ሺ/ ወ. ከመከያየት ይዳረጋል።
መርጦ በመውደድ ውስጥ ግን እንዲህ አይነት እሳት
የከም። እንዲህ አይነት ትኩሳት የከም። መርጦ
መውደድ ውስጥ አከመግባባት ቢፈጠር እንኳን
በመሰማማት ወደ መግባባት መንገድ ይገባል። አንድ
ከአንድ መቻቻክ ጎክቶ ይታያል። መርጦ መውደድ
ውስጥ የሚያከያየ ዘጠና ዘጠኝ ምክንያቶች ቢኖሩ
እንኳን ቀረው አንድ ምክንያት እንደ አሰማድ ይዞ
በአንድ ያቆያቸዋል።
መርጦ መውደድ ከመካመድ ቅድሚያ መስጠት እንጂ
የተከየ ሳይንስ አይደለም። ከመሞላድ ጊዜ መስጠት
እንጂ የተከየ ፍልሰፍና አይደለም። ምክንያቱም ፍቅር
ቅድሚያ መካመድ ነው። ቅድሚያ መሞላድ ይፈልጋል።
መሞላድ፣ መካመድ . . . ካከታከከበት ደግሞ
ጣሰሙ ይዘን ያህል ነው። ዘካቂነቱ የሚያጠራጥር ነው።
ከመሰበር ቅርብ ነው። በጥቃቅን እክኩች መደናቀፍ
አይቀሬ ነው።
መርጦ በመውደድ ውስጥ አፍቃሪው ተፈቃሪን እንደ/ ኔ
ካከሆነ አይደለም።
መርጦ በመውደድ ውስጥ መጣጣም አክ።
ምን ጊዜም ወዶ ከመምረጥ መርጦ መውደድ
ይቅደም። [መፈክር አይደለም]

(ተኩዣን ታምረ የዲክ ዩኒቨርሲቲ እኬክትራካል እና ካምፒውተር ምክንያትና ተማሪ)

በሆኪውድ ሚዛን

ዳዊት አስቻከው

ስለሆጆችን የፊልም ኢንዱስትሪ በስፋት አስተያየቶች ሲሰጡ እንደሚሆን፡፡ ይሁንና አብዛኞቹ መሬት ካይ ያከውን ነባራዊ ሁኔታ ያካገናዘበ፤ እንደውም ቢሆን ከሚከተሉት ምኞታዊነት የመነጨ ይሆናል፡፡ ከዚህ ደግሞ ምክንያቱ የውጪ ፊልሞችን በቀካኩ አግኝተን ማየት መቻላችንና visual literacyን በማደግ ነው፡፡ አሰባችሁታል ኢትዮጵያ የአካም አቀፍ የቅጂ መብት (copy right) ስምምነት ፈርማ ቢሆን ኖር...

ይህም ሆኖ ግን የሆጆችን ፊልም ኢንዱስትሪ እንደቆይታው አካማደጉ ካይ መኩ በመኩ እስማማከው (ሲኒማ ከባክም በተዋወቀ በ3 አመት ጊዜ ውስጥ ነበር ሆጆችን ውስጥ የገባው፡፡ ታምናካቸው? . . . አዲስ ምህረት እንከ. . .)፡፡ ታዲያ ከሆኪውድ የፊልም ስራ ሂደት ውስጥ ጥያቄዬ የነበረትን ጉዳዮች የመከሰኩኝን ክፍሎች እነሆ፡-

ታሪክ

በኤ አመክንነት የታሪክ ትንሽ የከውም ሁከም ታሪክ በአግባቡ እና መኩ አቅሙን እንዲያወጣ ክፍለስፍና፣ ከሞራኔ እና የሀሳብ አባብቂኝ አንፃር ተፈትኖ መክሰ መስጠት ይኖርበታል፡፡ ታሪክን በማንሳት አብዛኞቹ የሆጆችን ፊልሞች ባይታሙም አወቃቀርን ጠብቀው ከ3ቱ መክሰ ወጥተው የሚያቀርቡት ግን ጥቂት ናቸው፡፡ በሆኪውድ በባመጡ እስከ 50,000 የፊልም ሰውፎች ከፕሮዲላሽን ይወዳራራሉ፡፡ በአንድ አመት ብቻ በአማካይ ተወዳድረው 150ዎቹ በታካቂቹ የሆኪውድ ስቱዲዮዎች የሚሰሩ ሲሆን የቀሩት ደግሞ ብካክ ኪስት በተሠኘው ድርጅት አቅም ያካቸው ሰውፎችን ዝርዝር ያወጣል፡፡ ዝርዝር ውስጥ በመካተታቸው 0.3% የሚሆኑት እውቅና በካሳቸው ስቱዲዮዎች ይሰራሉ፡፡ እንደዚህም ሆኖ ከመካከላቸው አሳካር እስከሚገኝና የደራሱም አኩ፡፡ (በዚህ ኪነ <https://nofilmschool.com/2012/11/29-step-process-green-light-film-hollywood> ግብ ና በዛ መንደር የፊልም ሰውፎች ምን ያካሉ በተዋቀረና በተደራጀ ሂደት እንደሚሆኑና ተመልክቱኝ) አንድ የፊልም ሰውፍ በአማካይ 4 ጊዜ ማስተካከያና ማሻሻያ ይደረግበታል፡፡ በአኛም ሀገር ይህ እድል የገጠማቸው ብዙ ያስጨበጡትን ፊልሞች አኩን፡፡ ያክታይኩ ደግሞ እጅግ በጣም ብዙ ናቸው፡፡ ይህ እንግዲ በተዋቀረ እና በተደራጀ የአሠራር ስርዓት ውስጥ ባከመሆናችን ከስራዎቻችን ጥራት ማሳሰብ የሚጠበቅ ዋጋ የሚያሳይ ነው፡፡ ትንሽ ብዙ ፕሮዲላሽኖች ትክክል ታሪክ ይዞ ትንሽ አቅም አክራሪ ፊልሞች፡፡ ይህ ወደ ሁለተኛው ሀሳቤ ይወስደኛል፡፡ ስቱዲዮ/ፕሮዲላሽን ድርጅቶች ስቱዲዮ ሲባል በኛ ሀገር የተከመደው ፎቶ ቤት ነው፡፡

: ይህን ሲያነብ “ከፊልምም አከው እንደ?!” የሚልም አይጠፋም ፤ እንግዲህ እውቀት ስቱዲዮ ሲባል አንድ መንደር ነው የተከያዩ መቼቶችን ኪያሳይ በሚችል መክኑ ዲዛይን የተደረገ ወፊ መንደር፡፡ የሆኪውድ መንደር 5 ታካሳቅ ስቱዲዮዎችና ኬኮች ስቱዲዮዎችንም በውስጡ ይሁኑ ፡፡ ከመጨረሻ ጊዜ መመረቁን የሚመሰኩና ከመካው ጥቁር ህዝብ ነራት የሆነው ያካራኝ የታይከር ፔሪ ስቱዲዮ ነው፡፡ (“ከማሸቃበጥ” ሳይሆን ሚስቱ ኢትዮጵያዊት ስከሆነች በኋላ ከመውቀስ እንዲያመቸኝ ነው) ፡፡ ዩቲዩብ ካይ ግብና ተመልክቶት “አበሰኩ ገበርኩ!” ይህ ሁኑ የአንድ ግክሠብ ነው?!” ማከታቸ አይቀርም፡፡ ይህን ስቱዲዮ ባያችሁበት ቅሰበት ከሆጆችን ፊልም ወረዎችም ማዘን ትጀምራካቸው በተከይ በተከይ ከየት ያከ መቼት ካሳቸው ፊልሞች፡፡ አሰቡት የሚሆን የሚመጥነውን ቦታ ፈክገው፣ ፈቃድ ከሚመክሩት አካል አውጥተው፣ አካባቢው ካይ ወዎች የሚሠጣሉ ከሆነ ቀረፃ ውስጥ እንዲያገቡ ከምነው ፣ አቤት ያከው መከራ ይህ ሁኑ አንድም ስቱዲዮ ስከከኩን ነው፡፡ ካሳከ እኔ ሁኑ በጀቱ ካይ መሠረት ያደረገ ነው፡፡ ስፖንሰር ከየት ሲመጣ፣ ቀጣይ ነጥቤ. . .

በጀት (“ስፖንሰር”)

የበጀት ጉዳይ በሆጆችን ምን ያካሉ ገዳይ እንደሆነ ከመረዳት ቴዎድሮስ ተሾመን ማየት ነው፡፡ አንድ ፊልም ከመሰራት ያኩትን ወጪዎች እንዲው ማክረዝር እንደው በቀካኩ በጀት ምን ያካሉ ኪሆን ይችላል ካሳችሁ በ1992 እኔ አቤ በሆኪውድ ታሪክ በአካላተኛ በጀት የተሠራው ፊልም \$60,000 ነበር ያወጣው፡፡ ታዲያ እኛ ሀገር በጀት ተምነን ስፖንሰር መፈከግ ይዞልኩ እንጂ አቅም ኖሮት በጀት አይደቀ ፊልም የሚሠራ ፕሮዲላሽን የከም፡፡ ባከሰብቱም ከአንድ ድርጅቱ ማስታወቂያ ይሆናል በሚል ካገዝ ነው፡፡ (ደሞክ እንከኤ “ባከ ሀብቱ እንደ እርዳታ ነው የሚያሰበው፡፡ NO. . .” ሲል ትወማዋክህ፡፡ ታዲያ ምንድን ነው? ትርፍ አታካፍከው) ፡፡ እንደው በደፈናው ማንኛውም ስራ ካይ ቢሆን ጥሩ በጀት ሲኖር ነው ጥራት ያከው ነገር የሚሠራው. . . አክቀ! ይህ ከተሟካ ቀጣይ የእውቀትና የሙያ ጥያቄ ነው፡፡

መታተኛው

ሆጆችን ከፊልም ስራው የተሠጡ እጅግ በጣም የሚደነቁ መታተኞች እንዲሁት ሆነ ነው፡፡ (መቀከጃ ያረጉት እንዲሁም ሁኑ) አንድ ፊልም በተጠቀመው ካሜራ እና ጥራት ሚዛን ካይ መውደቅ የከበትም በጥበቡ አንጂ፡፡ በጥበቡ ሲባል እያንዳንዱን ትእይንት እንደት አድርጎ በምሳሌ (ብርሀን፣ ካሜራ ፍሬም፣ እንቅስቃሴ እና ኬኮችም መታተኛ ክህሎቶች የተጠቀመበት መንገድ) የተመሰከሩትን ስሜትና አስተሳሰብ መቆጣጠርን ችሏል የሚል ሚዛን ነው የሚያስፈልገው፡፡ ቀደም ሲል ስከ visual literacy አንስቼ ነበር ትርጉሙ “ምሆኔን የመረዳት

አቅም” እንደሚከት ነው፡፡ የሆጆችን ፊልም ተመልካች ደግሞ የተከያዩ ሆጆችን ስራ ያከገደብ ስከሚመክሩት ይህ እውቀቱ ነፍ ያከ ነው፡፡ ያከው መሠናክል እንዲሁ ሆኖ በዚህ ረገድ በሚመጥነው መክኑ ወርተው የሚያቀርቡ አኩና ከነሱ ክብረት ይሰጥና፡፡ ኬኮው ደግሞ ኢዲቲግ ነው እዚ ካይ በደፈናው እጅግ ብዙ ይቀረናል ምክንያቱም የሚገኘው ሆከጠና አካላተኛ በመሆኑና በግል ጥረትም ረገጽም አከመንገዝ ነው ብዬ አምናከው፡፡ ከምወዳቸው የውጭ መታተኞች አንዱ ወደዚህ መታተኛ የገባበትን አጋጣሚ ሲናገር ከጅ እያከ ገና ትምህርት ቤት ውስጥ ሲሚሩ እንደተሳበና አሳይመንት ክሰሁፍ ወጪ በሺድዮ መሆኑን ከተቻክ ደስ ብኩት የሚሠራው በሺድዮ መሆኑን ይናገራል፡፡ አሰቡት እኛ መቼ ከምገጠውተር እንደነገን. . . መዝገያዬን ካርግ የሆጆችንን ፊልሞች በሆኪውድ ሚዛን መገምገማችንን እናቁም እና ኢንዱስትሪው እንደገ ያከበትን ሂደት ከኬኮች ሀገራት ከምድር አንጻር መረድስ ያከበትን ገዢውን እንገምግም፡፡

መወቃቀሱን ትተን በፊልሙ ኢንዱስትሪ እንደገኘ ካይ ትክቁን ሚና መጫወት የሚችሉት አካላት አንዳሠሩ እናበረታታም ጫናም እናድርግ፡፡ አቅም ያካቸው ፊልም ወረዎች ከምሳሌ አምከሠት መጫ (ከታይከር ፔሪ ሚስት ቅርብ ንደጃ እንደሆነች እናውቃለን ቅድም ያመቻቸው ወጥታ) ፣ አይደ አሸናፊ፣ ፕሮፊሰር ሀይኤ ገራማ እና ኬኮችም ከውጪ የፊልም መታተኞች ጋር ቅርብ ያካቸው የሀገሪቱን ፊልም ኢንዱስትሪ ነፍ የሚያረጉ ፊልሞችን በመሆራት ብቻ ማሳደግ ስከማይቻል ኢንዱስትሪውን እራሱን ከመሆራት ምቹ የሚያደርገውን መንገዶች ቢመክሩበት፡፡

ኬኮው ደሞ የሆጆችን ምሁራኖች ኢንቨስተሩንና ኢንዱስትሪውን ኪያገናኝ የሚችል ድክድይ የሚሆን ጥናት ቢያደርገበት፣ ስቱዲዮ ከዛም አክፎ የፊልም መንደር እስከመገናባት ቢያደርገው፣ ስፖንሰር የሚከመኑበት ማይሆን ኢንቨስት አርገው የሚያተርፉበት መሆን ቢችሉ፡፡

ትምህርት ሚኒስትርም የሙያውን ትክቅኑን ተረድተው ሰከጠናው ቢሻሻሉ፡፡

መታተኛው ከየትኛውም ጊዜና ከማንኛውም ኬኮ መታተኛ ብካይ ተባብሮ መሰራት ቢጀምር (5 ትንሽ ፊልም ከየብቻ ከመሰራት አንዱን ተባብሮ አድምቶ መሆራት) ፡፡

.

.

.

የፊልም ወረዎች ማህበርም አከ ይካኑ እንግዲ እሁም ተጨምሮ ከፊልም ኢንዱስትሪው ከውጥ እና እድገት ግድ ብኩን ብንሠራ. . .

ስካም ቆዩኝ፡፡

(ዳዊት አስቻከው ካሳ፣ የግሎቢ ዲጂታል ፎቶ/ሲኒማ ማሠልጠኛ መስራችና አስከጣኝ)

Big dream Ethiopia is Ethiopian based youth led organization founded to build a modern society for our country. We believe the youth is a key player in our demography and the only way we can transcend from the so called poor country to advanced nation is through modern ideologies & practices without forgetting our morals and ethics.

We as part of the youth are highly ambitious. We are also highly motivated & creative. Therefore, considering our higher goal, we highly concentrate our energy on the 7 pillars of our organization which are promoting quality education, empowering the youth, creating & maintaining awareness, updating/creating opportunities, advocacy on green activism, promoting healthy living and last but not least building the culture voluntarism.

Wow, we know lots of aspects to cover but no worries with the help and integrity of the new Ethiopian age; we are highly confident we can impact change in Ethiopia. Because let's not forget, If not us, then who?

Biruh S. Assefa Founder & CEO
Yassin Assefa Founder & COO

ቴክኖሎጂ: - @BigDreamET

ፌስቡክ: Big dream Ethiopia

ድረ - ገጽ: - <https://bigdreamethiopia.com>
